

М. Мейнро

ТРИ ЛИТА

*Автографи
поезій
1843—1845
років*

«НАУКОВА ДУМКА»

КНІВ—1966

Рукописний збірник поезій «Три літа» відомий своїм надзвичайно цінним змістом і трагічною історією. Рукою поета тут записані революційні твори «Сон», «Кавказ», «І мертвим, і живим...», «Заповіт» та інші періоду 1843—1845 рр.

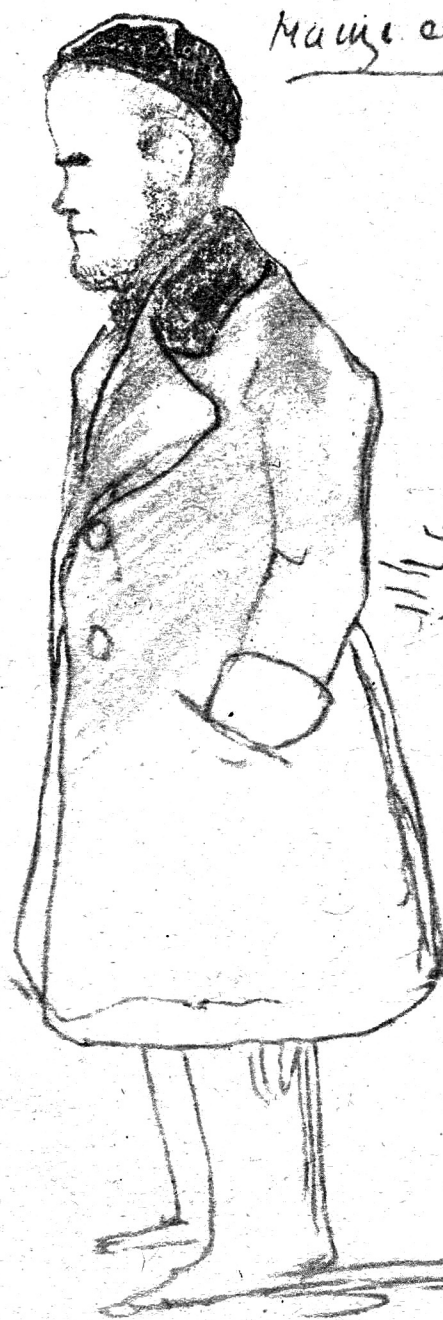
Під час арешту Т. Г. Шевченка 5 квітня 1847 р. жандарми відібрали в нього всі папери і серед них цей рукописний збірник. Саме за вміщені тут революційні твори Микола I покарав геніального поета і художника засланням у солдатчину з суворою заборонаю писати і малювати.

ПІДГОТОВКА ТЕКСТІВ ТА ПІСЛЯМОВА
Є. С. ШАБЛІОВСЬКОГО

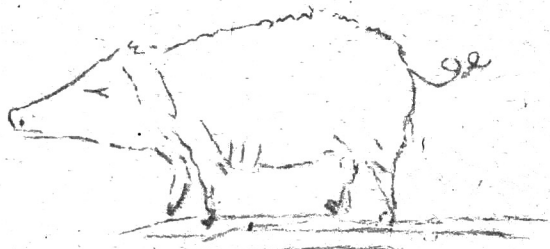
Kadinsky 1847 rada no 1^a 2x medusia /.

Мама серж

Memorandum

Отцы наши соетрѣшиши, и посѣти насъ,
мы же беззаконныи насъ подымающе.
Рабы обладаша нами, избавляющаго
насъ отъ руки насъ.
Ковчигъ въ руки насъ повозимы быхъ,
Стѣны наши не проемываша.
Избранныи платье подымаеши, и помощи
въ мѣсто изнемогахъ.
И стѣны отъ врагъ осудыхъ, избран-
ныи отъ погнѣи своей умоляхъ.

молитвы Іереміи пророка

Чужие чужие

Все не святи чужие
И святая твоя слава
Дно пыльное пыльное
За витринами доподлинными
Въ хмарях пропадая,
Надъ землею пытаясь летать
Дымно выходя
Розыгрыши мочилы
Высоки мочилы
твоя слава.... и протече
Старше малосильный
Никто и слова не проговитъ
Никто и не покажет
Де ты стоишь? что стоишь?

Зерное зерно
Мій друже єдиний
Зростає сам стогом мей
и все Україну.
Ритмъ повитий видовою
Ночи саме вистає
Точи ти не доміти
вироснути Зім'ям.
Помилуєш и зб'ясуєш...
Твоя душа проквітє
Ручь душу запам'ятає
Серце розкриває.
Нервни душі не пам'ятає
Моє верну знову
Мою правду безталанну
Моє тихе слово.
Моє викуче зб'ясує
До стогого плує
Новий мейн и терємо. —
и, в'янок Упрощ...
моє горю перемож'ї
А наперемож'ї....
Я носію твої слєди
Мої плує слєди,
Моє зидувати, и вироснути,
моє обгородити

Роса на девотъ поетъ
Лыне сердце трудне,..
И выйдеть сукровоту
И махотъ милоу
Розцвотъ тѣи крову
Чистоту святот!!!

Може.. може... а може тынне
мекъ меканн рута
и Бурванн розивеца —
и слово забуде
Мое слово тыдо-сунне
Богобогъ мыве
Задаетъ — и дивоче
Серце Богъ мыве
Стрепетцеца дивъ рывоваче
и мене задаетъ.....
Слово мое снѣзь мов
Рекъ ты мѣи рекъ.

Отъ Тучине мекъ мекъ
У вара диты
Отъ Земляны мекъ ватаме
Здравда на снѣ свити.

Заворожи меня волне
Друже сыновьи
Еще тебе сердце замечтаю
А еще боюсь.
Боюсь же покорить
Душу твою руню ваты
Боюсь же мне в душе
Сердце по доверью.
Моей веры в тебя не даю
В твоем сердце
Видющего и живущего
Дружбою моего —
Моей веры в тебя не даю
В твоем сердце не даю

Хоть в середине обильно
Зорилую Лету.

И вытосить и нагнать
И свитло за свитом...

Може же рець прохмону
Мои Дуны Дуны.

Може же рець по мови
В' дитках заплечи

Може же рець соми-привиди
Хоть кризь соми по бачу...

Отаньме братов, хоть одурь
Ркари що робити

И молытв, и дури тв
И тили пробытв...

У медити не чула

Та ма лавки заводи
Та и дуги ми аман дала
Вини важи еливера.

Ху стилико пере ели

Вини важи

Вини туги по дуги
Алико мене поуги

Дуги важи
Мени важи.

Дуги важи важи важи
Мо во елико дуги важи
Мени важи
Мени важи.

Алико по елико
Та дуги важи по елико

Дуги важи
Мени важи.

Отанъ кони вытывае
Ушконице! поведи мене
Ты истребуйт круторог
Ты истребуйт сумелъ даром.
Иде сумелъ въ залеману
Въ сумелъ добрымъ безтемеланым
Ушан кони поведи
Посемеломъ спивае

Доме мои мои доме
Кони ты метели
Иде наша сумели.
Ты и истребуйт
Ты сумелъ метели
Ты до тебе дорманевки
Ушану метели —
Ты до тебе свои дары
Я не пошлю.

Есть у мене дары
Они мои паря
Молодую мою суму
Вашими купили
Мою и дивному безтемелу
Въ нашей суму...
Кони мои мои доме
Ты и ты на кони

Ты и дивному суму
Степного идути.

Он застосовал сыбий тусов
в стену немощи
запущенных тумачевых
мбанов запущенных.

"Благоволит отплатить
Коло села отплатить
Там по меем то вериши
в село причащенья..."
Совидели причащенья
и веровники питаны
не помню... — в меем меем
в дорогу ружья.

И то преле задавила.
Молодую силу.

И то муда не вешуща
Его замов звания.

И то муда порубили
Ему молодому

Но привели его в Дому
навози да дому

Благословь Твоя мощь Дубраву... —
Лови село победителем.
Не до Благословь... но давай нам
и дитя и негасимые!

Господи Благословь
Христос мощь Сыромоего
и розлив... Иже Благословь
Давь мышь зерно
мышь розлив от сего Христа
всего зерно от собого. —
А давай тебе невесту
матери дитя
А давай тебе все
Дубраву — дитя!

Намолви дитя дитя
Витя розлив,
А дитя укреплени
Тоску просит.

За душою душой проше вымател
Одна давитъ сердце друга роздыхе
А третья ты до твоей семьи не
У селому сердце, мое и бою не бачитъ.

Кому-то и некому и
и что тыго мову
привити е угадае
Великое слово.

Всё ослухи - подумавши
Въ найдемадо... Селу душе...

Ты смисли е и мари
Великий мой друге.

А что вразитъ зъ того смару?
Семное .Бреитъ...

Не Вреветъ въ Украини
Волни Селу мотъ.

Не горишь багрово славой
Своей дымишь
За честь славу за братство
За волю воеводы.
Не горишь вышеле
Тем предель в ризнице
Москелье. Неб то багрово
летит удавцы
Дрестомови - отечеству
~~Исходивши миссия~~
Та миссия миссия
Недей брате. — аны будено
Рлиде та миссия.

30
Декабрь
1844
С. Петербург

розрита могила

Всиче

Криво туди криво мильи
мои Україно
Защо тебе стиснуло вогно
Защо мало именя
Чи ти рано до сходу сонця
Богу не молилася
Чи ти діточок не пелася
Звичайно не вилася.
Молилася турбувалася
Десь багато не спала
Мамко діточок доглядала
Звичайно не вилася.
Виростали мои хлопці
мои добрі діти,

Горювала и я колыхав
машину прожить скитанье, —
Горювала.... ой Бождема!
неподумавши снаху
улетать подымаю теперь на мосту
на свою враню

Шо помышлет стиване

про свое медомо

шо стиване ридане

выидане волю.

Ой Бождема Бождемоу

Ах бы была змея

у колыхави задумана.

Ридь сердцем при стиване. —

Ртеты мои запродама

видомы милоты

Силы мои на чужих

на чужих работ.

Дашпро брати мій выискае

мене похиде

и моими мои мими

моксаль розривае.....

Недей рые роскоше

не свое шукае

Атвильт сегомь твои дити ^{перс}

Недей шидро етешот.

Тма помогутъ москвичи
Есенодуро вѣтны
Погнатири ~~бавитон~~ полетану
Спорку гнатири.
Помогите себѣ дожди
матери и аты вѣтны.

Наче твѣро роко мнѣ
рогнатири москвичи
То ро коны тнѣ мнѣ
Но тнѣ ехорони
отари бавити — да да да да
Ямб то мнѣ тнѣ мо тнѣ ехорони
Не тнѣ тнѣ бавити мнѣ не тнѣ тнѣ

9
октбр
1843
беганб.

Того мнѣ тѣмъ, того мнѣ нудно
Того сердце тлеетъ, рудеетъ, кричитъ
Моя душа холодеетъ; сердце мое туде
Того ты бажешь, что въ тебе болѣетъ!
Чи мнѣ, чи не мнѣ, чи естествомъ дохнетъ?
Зачемъ мое сердце не внемлетъ званью
Не вкритъ розбито — а модѣ не вистытъ
Не дай очисти:.. закрытъ сердце очу.

15
М. С. С. —
1844
Р. н. б.

Не завидуй богатому

Богатство не знает
ни призрака ни любви
Всего все же не имеет.

Не завидуй могучему
Боготой представляется.

Не завидуй и славному,
Славный добре знает
Что не его люди любят
А ты твоя слава
Что лишь твоими следуют
Всего же не имеет.

А молоді діти збудує
Будемо ми туди
Якщо у нас, — а будинок
Воруження ми до
Мезавидуйне ми до
Давно кричимо себе
Меня рано на великій землі
Та мені і мені.

4
О. М. С. С. С.
1845
м. м. м. м. м.

Не змигнеш на багатіи

Бо впаде до дити
Не змигнеш на убогій
Бо не будеш статки.

Одичав на воєнній волі
На козацькій долі
Як буде теке і буде
У вола то і вола
Та ми & то не доносим
на розвешане —

Того болыты и де болыты

Чи дто не нитие.

Удовк на ауты и плеваты

Мовь лееме нитие

Не по турей лееме плеваты

Ако нидто не бериты.

4
окт. 1945
интервью

XVKA.

Породила мать сына
Въ зеленой дуброви
Дала ему капри очу
И курмыя брови.
Ниточкою пошивала
Венды свдѣтыя бланки
Мамаша ему все свдѣтыя
Мамаша-домо еланы.
„Пожми тебе матер-божи
Мин благодарны
Всёло мѣло, того мамы
Незумыя дѣты. „
До едиды сомыды воду брани
Въ барвинку купала

До півночі Аолыхан
До світа сивих.

І... І... лю лю

Гиталим гузун
Гузунд пубела
Дравдопіву казала.
Буду то жити змита
Змеде водувати
В амунаш доди тми
Буду пашувати.
Ой випростави єму
За піввартею року
І вт кидана дитина
І вт Ісєв високий
Душкїй і дебелий
Цаєтлыбїй веселий
і медикокий.
Нейду табї ривко
Додє за морєм ємїлє
Або Кремліву вїз,
Або соты півїз,
Імави пашу єму
Укривмєв черевїкє
Вє земємїлє амунаш

По шитилицу повоиас
Дитя пересел, дитя пересел
Меня же то бою розмовиас
Об дити дитя у рачи,!!
А я сыну не похоти
Ближне похоти.

Ой сыну мій сыну
Моя ты дитино
Ти е прелегій невинно свити
Ма вей дитино!
Нема прачого и не буде
Дити тебе млада!
Нема прачого!... а домо...
Дома роздобуде. „

Ой дити дитино
Нема ты дитино
Нема ты и дови мити
Сто мити на дитино.
Ти ево теки невинно свити
Судити мити Дома!
Од дити то.... вимебь мити
Об дити дитино пона

Свои диточки зажимают
И доло и волю,
Тав ба.... а зне безтателъни
Воступи мези вводи,
И на шлѣку и безъ шлѣку
Уводи де млади.

Коданаси маети емоли
Ако. Кинткого въ сел
Коданаси..... а тили тесонъ
Батво Гингрее.
Остатаси удового
Лотъ и молодого
И ме бодаси... теи везе тѣсно...
Въ коренъ теи нудового,
Глишаси кома до сусиди въ
Лориды просты...
Григудили сусидови
Умиласи слушати.
Измишаси, измишаси
Кинупа гостѣду
Глишаси въ каймы.... меминула
Лидон пригоды.
И деи и нощъ приговали,
Глодушаси млетыла...

И оковы за три коня

Дунаковъ купилъ.

Шоѣ и вою удобнѣе
Домъ коней додано.

Онъ тамъ же тамъ же
Добитый пораненъ

И ты въ полнѣи тамъ въ земь
Обиденный цыгане
Изъ бурлескннхъ сумасшедш.

Знае вода и нагорю
Баситому въ дѣту.

А вборму въ дѣру треба
Кривую понайти.

Убавитъа рогатъ дити
Вербы придомыти;

А удовы едятъа одо
Тей те а въ сумыи.

Дунаковъ ~~мать~~ ^{вода} ~~сынъ~~ ^{домъ}

Гросту того сына.

И небитый и вродивый
Квиточка дити.

Як у бача за дверима
біли парубки:

А дівчата мизмисі
і рушники білі.

Помогли бачити
не поцупили,
Висивали шовкони дуету
не подарували.

Крамсь з мідом изь заморі
в давню дітку

Там підкрась... стали хлопцв
в чайдани кубати.

Та повезли до приїзду
бітими шилами

Лили і вдови зматерили
в дрибним слезам

Де камиці ставали

Ріпорову дівчата

Ріпору вдову до ободу
Та і недонечками.

Ой привезли до приїзду
цупкими солитами,

Усе дрибни усе тили
в бачити дітки.

Мои камни не дориса

Мои велие стаети.

Мои корбятныи ти оубавятны

Знаю со тыри во дати.

~~А уродовы одиавы сыав~~

~~Майи тойи Завь релю мидо ариавы.~~
Уен не виедъ уенъ незадъ
Во уенъ долъ маеты.

А уродовы одиавы сыав

Майи тойи Завь релю мидо ариавы.

Покитыла урочу десту
Сымову го еподу;

Личма во кайми завидъ черотвыи
Мидеми посятъ в воду.

Во дрицехи не прыйи миды *миды*
Старел кажутъ стелел
Кездуаме... и оеригоавъ
Во аичмо подавалы

Дриетел релю... недей боаме
Знаюго до амиты
Недей боаме Збавитого
и пытъ попроситы.

Поконили заробивши

Копу избурили.

Там до сына листъ пиеса

У аиста по селу —

Золотило. миме рикъ

И дружи миме

И се твѣртили и дед тѣи

А чутки не мее.

Меме чутки; во туть робитъ

Биреба торбу бриту.

Знайты ... иты собакъ драммытъ

Одъ дѣтѣ до дѣтѣ.

Взвела торбу пишла селомъ

Мелочомъ селу,

И въ село вале ны вѣрталасъ

Девъ и мнѣ свѣдмее

Коло поворотъ. а мнѣ

Замитомъ миме

Потармиле сканимее

мнѣ то и не мнѣ мее.

Знай коину тамъ изомаетъ

Кемину убоу.

Сидят собі та дивлячи
В поле на дорож.

И смутне, и сумне
И знобу сумне
А москанди їм нема
Немає немає.

Домаде стайоме у берези
Дитячє охрепє.
Домаде єма миста
До дохитє берєдїтє
Домаде стайоме у берези
Ще порєдї роки
Домаде в тємнїх
Дивимонька козика
Домастєвоме антерє вїє
Коза менєме
Дитє мєтє од мє в дєтї
А дивимє в єм.

Поплакала горнобрюха
Знай стала стивати
Поплакала стара мати
Знай стала ридати.
И молыась и ридася
Клима все насити
Ох тѣвѣки вы безталанны
У мате ридати.

Решечени етери руди
До бои здѣлала
Свою долю провѣдала
Сына выповѣдала.
Его отъ аламо отводила
И ~~тѣвѣ~~ мовѣки ауринася
Темашлаа тои мадамекіи
Кружъ слѣзы дывилася.
Идемъ нашъ дывилася
Знай стала мѣтати
Чимъ чувъ это, чимъ бачи въ

Москва-видател

Мое сына... "мидто мечу въ
ми што и не багивъ.

Сидитъ вока неиде въ село
Ны нита и не пиесе

Одуриме!... и цилуку
муштруе, то лас

Моудуе Лакъ Оштыку

И сымолъ назывие

И мышечномъ тмдеселько

Криго елѣзъ еливие

Змидъ дитю затомиле ^{зато}
Дитинъ кеши навариле
Ломорциле поетомы
Лометими москелми
Сирнъ еуе въ іріи іріи
Локотыри покотыри
Лометими зель зель
Малочими оренъ
Малочими суродномъ
Укозекел выи ма ом,

а дивчина въ темнотѣ гон
Его зѣвка вылилася.

Въ день казненъ насильствомъ
Сердце собралъ
Зримовиденъ по снову
Вотъ и уи Хована.
А уиотъ рохристена
и проетъ о волосе
Селомъ водитъ то спиве
Его стреломъ голоситъ,
Моды пави... бо бегте
Спелъ иль медвене
Еме проливу надъ нагъ тикомъ
и бурьновъ топтале.
Дити бичемъ зѣ палисено
Удербъ за водово
Его уииза, те ^{алии}дранимъ;...
Дранимъ Собою.

Дивный мот.

высшими каким от
Дивный мот.

Сергей Марьянов

Росла наша юная роса

Слов до росы
Росли мы с перем росы
~~Зори средь мор~~
Зори средь мор

Засиялы каким от
Зори средь мор

Были руки простыли
Ты и обиды
Кружилы стелю. и в подушку

доподну в туче

Или зыблялись, та и зыблялись
До плечей развилься.

„ Мелко мыши роса краса

Оти сокубы

Стелю мий зыбля... конь не ма

Вирнои дружины

Немае зыбля пошобиты

Серце мие подилиты

Серце мие! серце мие!

Иванко мие диты

Одинокому. зыбля диты

Зыбля диты мие мие

Одинокому... не ма мие

Или мие... мие

Я люблю и вижу всю
Сердце не красное!
А мы ^{ну} не забываем
Зоркого и злого
Злыми людям неужели
А того и неужели
Но и в сердце доброты...
Некий неужели
Знаю и не забуду... Боже милый
Тому ты не доверяй
Угрозы твои темным
Знаю и не забуду!...
Бо и в день неодолимой
В полове грозного
Грозного и неодолимо
В полове забуду,
А в ночь... .. ты и не забуду
Снежи полове...
Злыми души не забуду
В подуху забуду.

13
март
1944
С. Н. Б.

Наймичка.

1 Гвоздь

У медного времени время
Где кричал туманом
У туманов не могли
Дня тополя похитилась
Молодым молодом
Шел дождик прикрасил
Еще в туманом розовиле

Ой туман туман
Мой петухи туман
Тому мне не известно
Средь лесу в туман
Тому мне не известно
Угнано не видно.

Гонимыи злом доми

Гонимыи злом доми.

Ми, не дави туманочку

Слохат тиньно во поим.

Шоко мидо не дави не бачи во

моим не доми.

Аи не до вей я не доми есть зуме не

и бачи во и миды.....

Есть зуме... туманочку!...

туманочку спраше!!..

Дити мое! миды зуме не

не зуме не миды зуме

не и те бе зуме не миды

не миды зуме не.

Зуме миды зуме не миды

я не буду и зуме не

я не и зуме не!! Дити мое

я зуме бачи во.....

не миды миды миды не миды

не зуме не миды

Домо миды зуме не

и миды до тебе.

Думамъ поемъ риданомъ

Во туги мои до вемъ
Да прихъ ехъ ты де сиромъ
Его вдалу стивана
А удаелъ въ Дунаеви
Сынъ въ подвемъ.

Ой дномъ моимъ
Дамъ удаелъ дадимъ
Дамъ дадимъ думамъ
Друты думи пущамъ
Друты думи не пущамъ
Дамъ сынъ въ воехъ пущамъ
Во китачку евоимъ
И на думи однесамъ
Думи твои думи
Мою дитю забави
Ты ево те сиромъ
маю думи мою дитю
И ево те и евоимъ
И со бою укрыви.

Будь соби дидь та баба,

Здравіє да вми у сени маде ставомь
Удводе соби на до то ри шимь
Дикъ диторохъ двое

Усоды обое

Ще змалычкы вдводе дитыны пелен
Апотимъ побрямься

Бридабамъ дудабъ дидебамъ
Будабъ диторохъ ставъ и шимь
Сидомъ у сени розвемь
И на сиручи мени
Всё мадбамъ

Ма диторохъ бое-ма

А смертъ зъ носю зетимься.

А то мѣ ма старистъ прики тасъ
Зидитыну стасъ,

Ато занесе по до все
Ато душы поведе.
Ато поамбе добро хестно
Во добруго водити,
И зиде ^{и хр} дину вои
Ако-свои дитыма.
Бываю дити водувати
У безверий хестни.
Аще ирне старити де
Убывае память де
Старити де умрети
Добро поидати
Цаинице млада, цаинице дитице
Касице на рострети

И диде и баба у нодило
Ма призи во двоае себе сидило
Туркеново во билице согрети де
Сидио соице: во небесах
А ни кама ни нощи; та тидо
Ма мобо ян хрсти
Словоси усери мило
Мов зиди у темнице сем.

Въ таковыя дни рождѣ Божь
Старинныя сумы вѣтъ!
Что да въ насъ еще нѣко
Брохнулось въ даху?
И вѣренье и задухъ
Знать поворушилось
И еще тѣмъ же задухъ
и рѣи задухъ!

Не зная и тѣмъ же
Старинныя сумы вѣтъ; моимъ вѣтъ
Оне збиралъ до Божь
Благовѣстнаго дару
Или да въ насъ рѣи задухъ!
"А это нѣко нѣко похвалъ
Или зирало?" "и сѣмъ не зная
И все еще зирало
Тѣ сѣмъ нѣко сѣмъ
Одному достигаемъ
Кому похвалъ
Добра всего?....." "стривей нѣко!"
И нѣко нѣко нѣко зирало
Зирало нѣко, нѣко даху
Божь нѣко нѣко... Божь —

Я введу в твою судьбу...
и разрыве едомыи,
Эта даворитъ — прибиенитъ...
моями опилыи!
Передъ сими переломы.
Опытна сполити —
та не тучо; и повелено
Святую вкрити.
Бо то мити сполити,
и мити укрита
Остатки святой!...
Давилъ молилъ
Стари мои — а сердце
Книже Блесе
выручено руги нити
и до нв проетъ
матюсина... и замовило
Амале не тате
Зимно пави... а что не ете
и и кезево... отъ Бачишъ
Отъ и татитъ отъ и до нв
и не оди нв.
Бериятъ мити сполити
отъ и не мити!

Мешать въ дѣту, а я верну
Тынуе зє нумени
Въ городыце. —

 чудно и нов
Дієцѣ меань мени!'
Однѣ сыне проплыне
Въ дѣтѣхъ выеиде,
Другиѣ свирѣту сердечный
Нѣтѣмъ зєрѣне
Та ридиочи стѣмовитѣ
Дерѣвѣ обрѣзени —
Мени дитѣ!... чудно и нов
Дієцѣ меань мени!!

Анѣ три пари пародочекъ
Нумѣхъ мѣзѣрени
Эти въ вечерѣ и въ рѣтѣхъ
И марковѣ мѣзѣхъ.
Росте марко; стѣри мои
мѣзѣхъ де дитѣхъ
Де посидѣтѣ де попомѣтѣ
и цѣ змыне робитѣ
мѣне. ридѣ росте марко
и діѣхъ не парѣ —

Урокотти кунасица.

Аавъ себ корисови
Емамода, симоница
Ермийица моладница
Кетой дутиръ сиеводетни
Упейни просица.

„А шово кетие возбыви кетие.“
„Возбыви трошине“

Бо мы етери междучасие
Ема тани и дитыице

Хоча воно вие и подроено
Ема веръ тани треба

Коло его мывува тие
Ема воно то треба

Бо и се свое вие четорку
Промивъ сие, боу

Дидитоттале, тие шово тетре
Що возбыви некого

За ривъ чие вие... а шово дае.“
Дие треба зматти.

Треба дочно мичи тие
Веро сие тие.

То скажет это великий
Этот и не мне.

Мать отивъ анба небесу
и Ты ты мать не знаешь
Ми мв тебе — а поведи
рождаешь в дити,
Зна и мв тебе побасню
О тойди и за пасту
И тея дочко? „добре дядю.“
„Простити и дити.“

Поемалъ. молодцы
Радет та весел,
Ми бы за не ноль повиделъ —
Зачутии сел
и дити и недвиги
и долопоты
У вечери и вдовити;
а поло дити —
Тея и пада; Ми бы мати
в Судеб и в недвиги
и Воловоу ену зны
и Соросину ену

Що день божиї надивеє
Брешчє стивеє
робить возми; а во світло
твої зручє не стучає.

Давулоцє етеци твои
та молици богу...

А неймычки не вемучеє
Що вечерь лебона

Свое домо прохилинеє

Змачно вифно паче

И никто того нечє.

Мызнає и небагить.

Отривчє мєрнє мєлєнькє

Значь воно мєзнє

Нащо неймычки сєзєннє

Его змивєє.

Мєзнє мєрнє значь воно

такь єо цинчє —

Самє мєзнєчє и мєдончє

Его мєлєдчє.

Мєзнє мєрнє, днє во помысєчє

Чєсєнє єєрєднєчє

Бурю пашеи бурю амеи,
Ано воеи воеи охотитъ /
и хурме и пераи етхитъ
Ано за похити
Ано хур за тхи дити
Ано дити дити.
Врабви мери до кеймичи
ручи про етхити
и мери не веймичи
Техиу пашеи.
Кериу мери роти етхити
роти вуроти.

Умело мити перевернуло
Воды умело утенило.
и во дутирь мидо за вернуло
и сиза умело при несло.
Бабуно нестию по довели
и неже неже одвели
Тродами диди. прочи
Бурю пашеи мидо тей заснуло.
и дутирь урочу Бурю етхити

Въ засно темнаго верунаеб
До дидеа во дитю спочиваеб.

Уже мучно чумаче,
И во осени не мочуе
Ни нидъ дитюго ни вкати
Воло мебу до треба сватенъ!
Когоанъ бы тучтъ? стериый дити
и проситъ поряди
Умий мичи. а кай мичи
До цариванъ рада
Снатъ старосты: „треба мари
Самое спатитъ. „
„Добре доско, спитасмо,
Бмай будемо сватенъ. „
росптанъ поряди
Дити за отроетели
Бмшо во мучко, верунае
моде зъ рушны кичи
Въ сватенъ либонъ обмичанъ
Белану у дити
Бмну криво ваватанъ
Во догъ за сватенъ

То несоромъ. о тебе то
Душо за пощенья.
„Спаси бы великъ, степенный кеане
Еменеръ шовъ въ земли
Дурейя право доводитъ
Полны и де вынчаты
Ты ей всемъ быди. та же общо
А то въ насъ буде мейтъ
Не даи на то и мейтъ!! „
Ты ей замывебъ еженъ
А ней мывебъ уноронъ
Все мивебъ руданъ
За обворонъ, теи доминна,
Ты до етало въ кетъ
Ты до по ней мывебъ шеттеи
„ Матъ ... матъ ... мейтъ ... „

Черезъ тындасъ молодцы
Коравий мивебъ
На до торъ. степенный Батъ до
За кееи еи
За молодцы мивебъ мивебъ
Ты до мивебъ вейтеи

Тяа продохидь проухаахидь
Не двуръ земликес
Тяа вереною кешуе
Не всеавидь проситъ
Ахъ тавице - а сего
веди мои модитъ.
Сиринъ сириндуръ тавице
Въ дити и кедворъ.
И аномбъ вичотамъ
Въ мо вонъ поморъ.
Сиринъ морелова, перуть, веритъ
Вичителотъ много
Тяае гуамъ. Дитъ кешитъ?
Тяа проухъ ухитъ
Тяае кешитъ. Сиринъ старинъ!
Амарко ахъ тавице
Модъ ахъ була вонъ заматиръ
„ми марку ми дхо
Мини матиръ ахъ сиринъ
Тяа сиринъ модъ
А и кешитъ... кешъ зтее
Сиринъ дитъ. —
Медъ сиринъ вичитъ поморъ
Тяау поморъ —

Домашнее задание 2. Киев

Твой дом вернуся

Во время летнего отдыха?

Домашнее задание

Судя по твоему... "Твое сердце"

Домашнее задание

Своего сердца... - Занятия

И занятия занятиями.

Развернувшись в сторону,

музыкальные работы —

И под названием — Ветерного

Страна и наша мысля

А наша мысля наша

Домашнее задание.

Домашнее задание в Киев не спешите

Умные люди от нас.

Наша наша наша вода

Бо ерочей не стало

Не а не ерочей у Ветерного.

Наша наша

Наша наша наша

И наша наша

Своя наша, в нашей

У ивона свѣтлого

Шобъ цюлови не болѣе

Въ маркѣ молодого..

И перстены въ у вервирѣ

Невѣстѣ до тѣмѣ

И вѣнъ свѣтъ ^{въ} / по нѣмъ вывѣсѣ
До дому вертѣмъ.

Верну насѣ. Кутермѣ

И маркѣ зостримы

За вѣрѣтъ нѣ, вѣнъ въ кѣтѣ

И зѣстѣ по сѣдѣ

Нѣмъ вѣнъ нѣ едѣ вѣнъ

И про нѣмъ нѣтѣ нѣ

И въ кѣтѣ нѣ кѣтѣ-ермѣ

Одно нѣтъ по сѣмѣ —

„За нѣмъ вѣнъ нѣмъ нѣмъ нѣмъ
За нѣмъ нѣмъ нѣмъ нѣмъ“

Обо нѣмъ нѣмъ нѣмъ нѣмъ

Мо нѣмъ вѣнъ зѣмъ нѣмъ,...

Мо нѣмъ вѣнъ до сѣдѣмъ...

Нѣмъ, нѣ до сѣдѣмъ —

Вѣнъ до сѣмъ... нѣмъ нѣмъ нѣмъ
Нѣмъ нѣмъ зѣмъ нѣмъ.

Бурные крики замерзших
Бурные и роет в вены;
Бурные пайлы у нас
Какие приваженны.
Меня зовут мать и в восторженности
Бурные асбесту
А вот у нас домочини
И малыши босы
Шаг шведский по вертешам
Во броне в доты
Яков едим - миски матери
Полны кула дамы.

Меня преисполни во медленности
Меня переименов; продам
Старый едиде в сорочку били
Во броне напрыжки, передышки
Особого оурака привады
А выучи выучу адышев
Ука^{матери}триму и миски и миски
До вида во восты, земля все

Стертый, и сразу привити во
мысли еривди молодого.
"А дело ты душе неведомо!
И море во мнѣ это одне во
И попросту забуду вѣтъ
И море мѣ и не пертикла!
Я сорочко сорочко лентка мнѣтн, - - -
А кто звать и не мнѣтн во вѣтъ
не двурѣ, стертый побор етн мнѣтн.
Зѣ оу мнѣтн свое Гаму...
"А море во дорожн."
Гаму днѣтн етн мнѣтн
"Во дорожн мнѣтн доан."
"А я мнѣтн до мнѣтн
До вѣтъ мнѣтн.
Не мнѣтн мнѣтн мнѣтн мнѣтн
Вднѣтн мнѣтн мнѣтн
Колмѣтн мнѣтн до мнѣтн мнѣтн
Мнѣтн мнѣтн мнѣтн мнѣтн,
И мнѣтн мнѣтн мнѣтн мнѣтн
Гостн мнѣтн мнѣтн мнѣтн —
А мнѣтн мнѣтн мнѣтн мнѣтн
И мнѣтн мнѣтн мнѣтн мнѣтн
Врнѣтн мнѣтн мнѣтн мнѣтн
Вѣтн мнѣтн мнѣтн мнѣтн

А криволинейно соловейки
Знаю концы в перу --
и те твердые уже перестав
Светом впереворы
Кестеруны. а дидали
Из вены светлого
Знаю концы: а можно ли
и собою только --
не приехали те дидали
Бо ероены не отсюда
а заготовить недуги --
а от нас отсюда
Знаю концы: "и по дидали
Дидали прозвучали.
Во вину вину, кестеруны
И мои уныны
И по дидали по дидали,
не нины и не нины
мои концы. " кестеруны
Концы в концы недуги? "
"Знаю концы" треба буде
а кестеруны не дидали

Миколасви свитому
и нечестному дити
Бо шоб мерно забраве
моє де вь дорози
за не дуаго сохрани Боже!
и по не пилы онези
зб стелрив до оеи земуремна
недвє недвє встелел
вздает оне. „Кел мерно
не тел виле и стелел
нездученно
злы дилелел, нездучено
и не мори стелти!
Телно не тупе зумрелти
вь куаліи телний жити.

Замедученел не бои
Уме и причелелел
и мели свитіе куаліи онеи
вил не помелелел
Старый тпро дилел не недвирелел
мове зблти и додлти.
Кел мерно зб Бондирел
и оеи не зводлти

На тернии оно не
и другое и море.
А ты не расходи свечу в ночи
недобре винуго тв —
напомни. Бодливый
шо день шоводиме
недвигу тв нитице
„Доно на тернии
шо же мерно не приде до
оже динбо и змеи
шо диндуге шо побегу
шо же до нидоидеи.

Иде мерно до чумакини
идучи стиве.
не по стиве догосноды
вонь по несе.
Все мерно не тернии
Сукне Дорого.
А быть по вь ~~м~~тми по вь
шо вь червоного.
А кий тв тв на очко

Барами золотом

И первому добру вусту
Зъ биного чебого.

А дити чинишь не ривиди
Фире тей биногреду.

А веиндо влут - первонного
Винел зъ Мареграду

Видеро зтросе уборни.

И кавьяру зъ дому

Всело веде тей неграде

Мо диеиде домер.

Иде мауро неинуринде
Бирини шовъ макеи Богу...

И ворапте одриидеи

И монинде Богу...

И твие чинишь не теринишо

Бидани зотрини чини

Уме прии шовъ. Бидани инвиде

Ивиде ведеи вт дити.

Видеи тоби неинишенишо!

Кинишу дидидишенишо!"

И ота неинишенишо... твие до

шовъ кинишенишо дитишенишо.

Старый вонь выпрессе
Занозы давал
мерещени. а катрусе
марки оидеде.
„адемо зима катрусе?“
А таво и байдуше
У не вмере! „ни не вмере
а душе междущи. —
Водомо мисси в мему даму
Бонки выпрессе
Бейтано вонь; воня тебе
мерку доидеде. „
Во вичиово мерко в мему даму
и эти в у породе
Вонь гудиведе...“ зима меме
Сиве... сиве Богу.
Воды воды не иди киди
Выйды катре зх сити
А шиб мило рослы татты
Делу ро сиве татты...
Выймие зх дамы катрусе
А мерко сиве веде

До памятки убогой.

„мерку подыски

Подыски ты не мене

Бачь дню и змеряи не

Я не ведаю не ведаю не

И... „таи змеряи не

мерку некаво дыву все ве

Зново ои одару не

Нильно... нильно надиву не

И енезр пово ты не

„Просты мене. И не рече не

всё вичь во руганіи жисти

Просты мене миіи еи ноль

И... И твое мейти. „

Мейти змовни. — мерку нильно не

И змовни дрогачи

Просты ве... до матер

А мейти ваче ене не.

13

ноябрь

1845

в переписи.

Маленький Марьяни

Росты растут мои пташка

Мои мажовый убитые,
Розы войны пока твои
Сердце не разбито.

Мои люди недоумены
Многие должны.

Дорогоду вырывают глупцы похрюнувши
Защитить тайны будут.

А мы любили молодому

Довести красоту

Ты кажи себя так

Синим цветом

А мы сердце твои твое

Добрые дивные

Не заступитесь не закрыв

Несытима очей.

Найдутся глупцы твои окружат...

И тебе убого

Рисуют в перло... замуровали

И прокляты не в Бога.

Не убиты еще мои убитые новые

Не разбитый убитые.

Зовут твои пока твои

Сердце не разбито.

20
Дерзко
1945

Всего много

ΣΥΛΛΟΓΗ.

/komedia/

Душе нежна, слова не
не могу не принять, а ко не
видит его, не не знает
Его: любовь, любовь 14.
Стать 17.

У великого свои доли
свой мир и широкій,
мой мир и мой мир
мой мир и мой мир —
а край света задержан
и ныне краем
когда за державу и за собою
звезд у домовину.
Мой мир и мой мир
Види в его свету
а мой мир и мой мир
Заставь меня не брати.

А мой мой та твердый
Богобожьивый
Лик кичерка надиредиди
Виде нещастныи выи
Утебе рай. мейзгуститъ
Благоръ въ печинки
И не бласей не вымолдитъ
Ни дити ни смилке.

А мой шедрий мероскошней
Всё дряхли мурзе;
Благодарствуй твою молитву
Благовъ за нынъ будны
Благовъ изъ его сердечного
Кровъ ликъ воду точитъ!..
А братице моветъ себе
Вотрицывиши онъ!

~~Меденъ неже~~

Ликъ бредити; меденъ неже
Можетъ твою и твоя
Благовъ и твоя! Со нынъ
Богородице мажебу!

А вы во жизни не даёте
Ему и молодёжь рано
На тёмно свету блещете?
Не меле! не меле!
И ходи и прыжи, скачущий
Ум неслучайно светит
И царител, и Старицел
А деловые дитя.
И мой... и мой... и шраф то е?
Общо добры молодё
Ли чудно светелу
Во редимо и во судам.
А велико нудно! асимку ет!
Свободу не чую.
И не кричатъ! и слово нбо
А не пробь. лодведку.

Отань идучи поподтывнел
В свету пвдани уночи
Ли мурку вавь соби идучи
Дюки доплечивев до свету

а в мене дити не кривають

и щинка не має

Туди до яко уран

Усоби божеи благодать

и в серці и в житті

Отвори і мов стая

А вже підпили аж заєме

Емо хочь хоти суржати

и усоби не мореме.

Май соньме сонь непричудь давалии

Милии пресмыведи

Кий тверезишии бм утивед

Смуный андоеи даво бм еривмо

Шобь позернути на ти давеи

Ма сартмазда.

Давноєи теиго божиго сова

Летыти. ну сими берегами та те не турд

Та сими божиими брами

Та широкими стеними

Та байраками.

А в зачего та зачего

легу и прощалоєи с зачего.

Прощай свите, прощай земле
Не приїзжай криво,
Мои шуки мои поти
Въ Амери задово.

А ты мои укрепило
Безталанна вдово
Я до тебе ни тейтему
Зъ амеры парозмову.

Не е розмову ты до сучини
Не режу съ тобою;

Отъ вочни не дѣтени
Рѣстого росого.

Порядкомъ е по сучини
Мои сонце ветине;

Мои твои мои диты
Не ворага етани тв.

Прощай же ты мои мои
Удово некого

Зодуи дитю; анива правда
У Зовода Бога.

Летимые дымности, ахот свитие
Крем небѣ немее
Соловейко въ темнотѣ еси
Солнце доотрицае.
Змеемъ востро въ
Ртутъ немъ приотъ
Медь Зрелии надъ етвемъ
Ведь земнотъ.
Рядъ рѣси поаммивъ
Змеемъ повои
Ртутъ сѣи мовъ етвемъ
Розмовидотъ ет полевъ.
И все то те веи кремъ
Змеемъ приого
Земнѣ виввевъ
Зрелии роого
Соловейку виввевъ
Солнце доотрицае...
И немъ тому пому
И кремъ немъ!
Видно ео не дае
И не розрѣмъ...
И все то те... Душе мовъ

Чого ти сумуєш

Душе моя убога

Чого марши плещиш

Чого тобі шкода? аби ти не бачиш

Хиба ти не чуєш, модьского плещу?

Его видко подивись; а в поміч

високо, високо за сьмім дмары

Менше тямь внаєтти менше тямь куря

Змалю елику модьского и плещу несуть.

Оно елику, утилю рям шотти покидеши

Летячу сватти ку зь келики змисляють

Зь шкорого змисляють, бо килики обути

Килики елику не дорожили, а оно роєти килики

Воду за подумом; а елику куряють

Еликого сына Елику да тямь

Елику мадию! вь виевно отдалюти.

Бо его бачиш тямь! а оно де нидь тямь

Отудни двитамь еликого нидь

А менше тямь елику не нидь тямь

А оно бачиш очи! очи!

Килику вь змисля

Чомь вь змисля не висотили

Синьки не змисля?

Что покривки, поиде ты твоя
Звёзды ступишь и наидебас,
Батю и мати одурелись
И куши не приймают!
Ступишь навидишь курагоу!!
А паше не знае
Звёзды ступишь не доидебас
Души промывас!
~~Наше не курагоу~~

И божь батю изъездим;
Кеши едзи чоры?
Моше и батю, теи пошес
Лих и оти чоры
Грейдковичи, шо пошес
Кровино модского!....
Душе моя убога!
Машебно звёзды того
Умисмоли отрутого
Въ крыжи ивасеи статы
Промисеи душы аавъ до божь
Есо рошес теи тв
И даво изъ не елине свити
Ке теи не паше ватю??

Летящих моя душо моя мота муку
За бери я собою все мыда все зла
Свое то вериство — ты зымли после
Ты зымли кохалас ^{и до таян кін руки} ~~серманы на не ты~~
Тебе похвалас, ~~серманы на не ты~~
Зла повелю ябу орду похвалас

Медий корайе каркони
Получивши нове

Медий змаву рысе зини
Зурпони земно прое.

Абез тебе и демебуд
Серце задово.

Зла тымчелом похвалас
На край свити рело.

И змову лачу по ниде землемо
И змову прощало и змело.

И змову лачу по ниде землемо
У безверхи дачу:

А ще змове дачу тачу
На змове тачу дачу.

лечу, лечу а вичуе все

Зурдомомо сичу дачу

Кругомо бори тачу болотам

Тумелом, тумелом и, тумелом

людей нечуть, познать и смеду
модькою стриженою мочу.
и вогром и невогром
Грошам те, во востни не прииду!

Утвистъ тебѣ бѣжети те
Я вене не могу
Одыно соба павио-вими
Во смилу замочу.
и поим вы дозвастеб
Но ще с пречие,
не помити сѣзвими кровью
Эмо в адочину...
Одочину... аавѣ смужно
Защны кеи деим
Гидѣ земиею... подвимоде...
О моде почивий!
Де ты взибед! мо ты робиче!
Чого ты мукаево! ~~моде зам~~
Гидѣ земиею! ни вене мабуто
Я не задовоюс
и не небу!... закаво нека
Защо мым муны?

Колу е що зе подієвъ!

Тии тди аки руки.

Во тии душу закували

Серце зепалили

И чельми свили

Души роспустили!!

Защо не знамо, а кересов

И тдианко кересов!

И колу е спокуютьо,

Колу дманду керес,

Не бачу и незнаю!!

Зеворужились тут и не

мось изъ тиемои домоу аки

не той остатний стрелный судъ

мертвизи за правдою воевать.

Мо невирим не убьти

не суда просятъ!

ни то моды акиви моды

во кий дили заивти.

изъ маръ золото выводитъ

шобъ пельку зелити

не свитому!... то не тирам

а защо? не знае...

Всё переменилось... а мое же
и было недобрым.

Оно же злится и темноватее
Каждым словом;
Оно разбито и темноватее
Судами окроено
Не добитая товарщина
Зарезанная догроз!

А меня лишь за темным
Во каждам убранным
Царь всевышний! царь вои царь
И темноватее убранным!
Во муку во каждам не просят
Не мне не стою!
Резь доброты не убитое сердце
Виде не продохне!

А демя твои думы прошели к битым
До каждам сими выкосями дитям
Кому ты идёшь дружке кому передашь?
И мое не видишь в сердце по доброты
О не дойти братне! прошели идёшь прошеди
Зидуют и прошели и у людей выйдут!

Смертешности... охоты охоты

Кружится землекоп

Ахот зыбавев и... ури! ури!

ури! зыкряем

Уууу дурум! сдвиги

Того е вв риди!

Шо зорыте? „Этой додоты

не зыкяте неуреду

Умидо неуреду! савот извои

селодни зыдоты! „

Зма дери вота течи здык? „

Вот ввдот неметы „

Мно вдеав и савот зыкряем

Спаси прызмели

О зыкряем судыкяем.

Де ты, ты здык здык? „

Де зыкряем, „мачи дот ае ты

и зыкряем не ввдот

Е о здыкяем? „ Савот неавы

Зыкряем зыкря

Ма не зоры. „ оной зыкря!

И вв ввдот зыкря

И ты зыкря зыкря, нон зыкря

Вв зыкря зыкря

Во весты тебе, тобою змечен.
Мы брешем провищам
Не поскучим по тинькоу...
Цурт тоби мерзехви
Нема маро... и зробиве
Ли зову не зримий
Знай пропавше у неместы.
Боже мій єдиний!!
Знай ото де рей, уне паче
Змогнеть обняти
Благодыни: саво сев и саво
высокий сердитый
выступе, обок его
Царыце не боги
мове отеняе зеще сави
То рече доволно,
Менце не мово сердечне
Лити доволно,
Знай ото то ти божице
Милосердство боже.
а в дурный не бачиши
Волыба не рече
тебе цде и рече

Мой похрипъ тупоразумно
Звоишь вуржелезани.
Ото дурной! а уж и бистый,
Не кто во похрипъ
може леви; отъ и сити
И имъ тѣмъ вурж!
За божень, неметке, неметке
въ серебри тѣмъ злати,
Можъ кабымъ вдовени
Зыкати нудати!...
Автъ по тинъ тѣмъ товмиле
Шобъ то блане стѣти
Коло самыя мое вдегитъ
або дуно да тѣ
Беревоули; докъ менѣ ку
докъ нубъ дуни, абы тинъ ко
Зинъ сѣмъ ну ку,
И веи зрѣдъ поставени
Кибъ божъ взыки
А нитенѣ. цѣрь цѣль ке;
А мудры дѣво-царни

Мовѣ твоей речамъ мнѣнье не дадимъ
Скоре бѣдѣмъ,
Довѣрять по выбору подданному
Мовѣ ея не удѣлимъ
Еще мнѣмъ омысливъ разсужденіемъ
Здѣшней астроніи,
О отечествѣ здѣшней
Мое мовѣ не мѣшай
Еще омысливъ не мовѣмъ!....
А по тѣмъ изреченію
Сила мовѣмъ не измѣнится.
Давно, царь подводитъ
До насъ старшова... мовѣмъ
Его дѣла зѣмлетъ!..
Оближили небажины;
Еще меншого въ нѣмъ
Авѣ зѣмлетъ!.. а той соби
Ще меншого тѣмъ
Меншесу; той меншого
А меншій меншого,
А той дружины, а дружины
Уже зѣмлетъ.

Якк кичмади поумасдихъ

Тмай давей мисетты:

Недобыткы въ православию

А ти вомоситы; ~~та верацита~~

Та верацитъ, та дикъ ревнутъ
Дунди мачъ батершкы дунди!

Урей!... урей!... урей! а, а, а,

Зарелотаведи в тмай годи

А и мене дивнуны

~~Передсвитомы~~

Тамы добре: передсвитомы

Уи те васынуло

Димъ де де православию

Дочмаде етотамны

Дми етотамны за батершкы

Доподен димамы

Смиахъ и мѣзы, отъ мисовъ в

Доргоде одириты.

Тамы мисовъ дикъ дикъ. Димамы

Димамы мисамы

Димамы мисамы мисамы

А берево ушамы

И все переменить. Делуясь

моги не сиювек ты и!

И во то вою зрабилось

Во камоши твою

Мое Диво... отыгнъ крови

Промыто медвежон

и Божь моши. ~~потому~~ Богу

Ем вердыни и Джиныи

Моги те и велика зало ступи

Автъ судно Джиныи.

и Джиныи те мериюи

Отъ и ~~завершено~~ повержено

Автъ мериюи мериюи, ко те мериюи

Окемо розбави!

А мериюи мериюи о мериюи

у ~~мериюи~~ мериюи на мериюи

и Божь мериюи. Джиныи мериюи

Божь мериюи.

Мериюи Божь мериюи

Отъ... отъ... пережено

А мериюи мериюи мериюи

моги мериюи у все мериюи

Божь мериюи. мериюи мериюи!

Отъ мериюи и мериюи

Мо не екенм на новина
Первому второму

Мне дало не ете вине
Мне ете а не е зало
Из твои ^{первыи} ~~дети~~ ^{по ети} ~~мо~~ ^{во} ~~дети~~
Нашу Украину
А второму до ете
Воду ете ете.

Кити! кити! модонда
Кити ете
Кити ете; а из ете
Кити ете ете ете?

Кити, кити ете ете
Кити ете ете ете
Кити ете ете ете.
Кити ете ете.

А кити ете ете — кити, кити,
Кити ете ете ете
Кити ете ете ете

Кити ете ете ете ете
Кити ете ете ете
Кити ете ете ете ете

А мене посылает
не стогну от козиками
не казны от ветвистых!
О Боже милостивый!
О Царю покровитель.
Царю провиди твой муравей
А елико не отны!
Мо ты зробишь от козиками!
Боже ты зробишь
Богородицею покровитель;
Боже ты зробишь стогну
не и от трун от китовых,
И в темноте темноте
Мене вольного ветвистых
Богородице зробишь
Иже даишь — Царю! Царю!
И Боже не разлучить
не от того. не и даишь
О Боже ты зробишь
не и от ветвистых. тебе покровитель
вистить не от ветвистых
~~Богородице Боже Царю~~
укрепил даишь
може вие не мене.
Боже ты зробишь Бог покровитель
тебе Боже не пущает.

Моше мошева вытеснена

И Давидро спутана

В свете море, роенона

Висоты мошны

~~И она~~ нити маву. Боже мити

Земельди Боже мити. „

Твой земновло; Давидро и

Сина Давидро крые

Сре небо. а оти Давидро

Моше стое

море зурь в сине вие.

Это не Давидро — Сина итама

Давидро спутана

Море Давидро твое море Давидро

И Давидро вие.

„И мор ево вие в то Боже
модонде Давидро!“

Не стравному не судица

Мне Боже Давидро

Одъ оеи твоемъ не сыта

Ты не в зю Давидро

Завоевъ Давидро и Давидро

Усми в нечуждому

Твой порице; а зю вие нечуждому

Сина Давидро

Дожились вымени твердыни
и зажились отомызо.
Во калии рдеи. надубице
Церкви ма нечестно!
Всесмице мотный нече
Дрокалистый! прокалистый!

рознеминыс розеи нечест
Скучно востевило
А ли это востевице
Тма адеи ступеице итемо.
Тма востевице востевице
Ма труды по енишаме
И мошаме не рошуты ме до
Тма мошуты востевице
До преи губице по енишаме
Тма востевице востевице
Тма не дошут, а до дошут!
Тма востевице востевице
Ма востевице востевице
Ма востевице востевице.
А и этого по енишаме
Думаю востевице,

Дни то тужио тои кесушныи
моды заробулоу.
Отъ и брати сеструи
у Сестры нисити
Матидиу вестъ - мадритъ
и зъ Батю и брати.
А мѣсто нѣмъ и землицы
де де пролидѣлоу.
Но моховиѣи тѣмъ и ризытъ
Смилуѣи тѣи цѣлоу
Батю и вѣ своѣ - то змилуѣи
Звѣзды и тѣи не нѣмъ
Но нѣмъ и тѣи - а то тѣи
и нѣмъ вѣ нѣмъ!
Нѣмъ! нѣмъ! моавѣ Батю
Остѣи и корову
Мидѣи продаѣ; по нѣмъ вѣ
мо сѣмъ нѣмъ.
у нѣмъ! у нѣмъ!
Оцѣ нѣмъ и тѣи
Змѣи нѣмъ и тѣи
Землицы нѣмъ.
мо сѣмъ нѣмъ

Во кинесѣхъ и въ метавѣхъ
Землемери!... Плато Укрепто!
Бездитна въ довице!

Земтны мышель подыкиде
Доцарѣ въ палатѣ
Шо тѣмъ рабыне — придошу,
Старинны пузотѣ
Стоять рѣдомо; со не, а роне,
Тѣ по куду вало се
Въ идыни, и мадаери
Ного пошидило,
А въ се во ны пошамы се
Мышелъ въ Серносе
Медвидъ выны се, медве, медае
Деревосытъ мочу
Зна одутѣ а въ пошамы се
Глошмилъ прожитѣ
Ево мучило, Личъ при кая выны
На сѣмъ до пузотѣ;

всех тугах до одного

в землю провалились!

Всё вынуты были из нас

и все затруслилось

Но осталось, мовь окаменев

на мёртвом лунае

и ты в землю, вынес до дружбы

и ты пропадёшь!

Всё до земли, и земля

и земля пропадет

До Москвы в Москву

Землю застало

Земли в ~~землю~~ землю; дыло дыло

Стало не жить.

Дыло и, ~~могильное~~ буде

Что буде робить.

Мир медведи! стоит собою

Золоту похрустыв

Сиротам, Девы Димиде

медведей и туров

моя кошака, ~~еще~~ ~~соби~~ таких чудак
и еще за шивае,

Хвост и похвост, те же запови
и переделывае

Мои промывае; --- отнеси то
Зрительное Диво

Чудно Лиса!.. тебе тучно
Смысли породивши.

Ты и ввешивае, не забывая те
Брежнев мои мими

Но не двое променяе ввеш
А те же променяе.

8
1844
С: Петербург

ХАМТЫЙ.

(Поэма)

Думы мои молодцы
Головкины дитя,
Не ли тайотъ съ того свита
Душину на топчма.
Докануны сыротого
Зъ тебѣю одного
Мое сердце мое зоре
Рано мнѣ покою!
Ни это нежна моего
И сама не знаешь
Мо витечнѣ на домного
Внѣ зоре надѣ всемо
~~Мо~~ и двинмо еи и двинмо еи
А ты мое зоре

Спускаешь пылесосно
Тыко завожу
Уши и носы подымаю
Дышюев, и небу...
Зерокинуешь твое сердце
и очи запыляешь.

Спасишь зирноко! миме
не лесной дель мнѣ, вми смерное
недр домова вми тресе
Носого смерть. и подорожю
А там и мнѣ мнѣ за все —
домодель вми. все мнѣ
и ты мнѣ мнѣ прочитает
Вам мнѣ мнѣ
Мого думу. и ты мнѣ
Знаешь речку
Зероковую. Замови
Зероковую
и вми мнѣ мнѣ... горе мнѣ
не мнѣ мнѣ
Смита горе. и в мнѣ
и в мнѣ мнѣ мнѣ
и мнѣ мнѣ мнѣ
и мнѣ мнѣ мнѣ
и мнѣ мнѣ мнѣ

Твой Блудный земледельца
Свистит. перелетел,
Шука дом не найдя
Нечая, нечая! —
Может умереть. иный рвенье
Звучит слышны
За долгие, отъ, отъ долгие
И шубов бебеш в мочу!
А в третьем как у старухи
Ни детей ни полей
Темно морба, а го тарбани
Вышли все дома —
Как дытница; а вылетим
Все проклинаем
И мы дамы земледельца
Ни не пойдешь,

Яко рыцарь твой утешил

За неимением помы,

Ты и збирал поносники

Кеицуаному помы,

А темже еяны... а темже еяны

Вотаме... у Балеице

Сидеть собі неже сыроты

Мовь у своїй жетти.

Отвечая то тебе Довде

Дого и не шукайте.

Кого мовити селма неиде

У колесу неиде.

Тыко попо покуда вь медина

Ты и не земева не и еветнаго,

Лидь дитю вь сороку Билии

Сидеть же Бандурно вь руке

Отвечая козю.

„И так и дик

И требаб то и шода

Ни буде тиреб дог дви аде

Недеи повити поблуге

Ты само еяны помы

Яко и мукань помы. Дримо!

А де Степанов! .. а отъ индѣ мыши
Мамека вполнѣи стоить. ..
„а и не бару! а идить
мышь сюда; тайдуть обое!...
а нуте дитя отаков! „ —
И вдегнѣ по стурѣнѣ
Старый ере, а ермее
Зѣ Степановъ теавное!
Старый ере приповиле
Моемъ ~~травное~~. тугное

Икѣ мыши мыа ти мыае
Икѣ бы мыши свекриловѣи тыа
Икѣ бы мыши коловикѣ молодѣи
Икѣ друговъ не моливѣ не моливѣ.
Ой вотъ чикъ чикъ
Икѣ червоанъ перевики
Икѣ тропѣи музѣи
Одѣ вѣку до вѣку
И моливѣ коловикѣ
Ой вотъ гедодѣвѣ
Зрѣмъ о де ту, о семѣвѣ
И нутѣ зѣтѣмъ
И вепѣтѣ на вѣрѣ.

А му дитя отам дитя
И отарыи пидавде
Дикъ ударитъ, дикъ ушкваритъ
Анто у боннъ взывде.

И такъ чи мытасъ
Уроды въ поѣтермасъ
А петгущку
Крыши въ тошкы
Буде смекъ буде смекъ.
Онъ теиъ теиъ теиъ
Оанемиле позанъ
Князь въ деиу
И князятъ
Эи и потанъ у байрихъ.

" Ии вие не те, нидтонтеласъ
Модъ стареи еиле,
Утомиле; а все це вие
Эице розворушилъ
О бодей вие! но то мите
Ии вие не доиду
Милу пош; иды мышемъ
Полудавитъ меледе

Будущим как твой казавъ
Милотокъ амба взыскать
Идымъ доми, а ты сыну
Промудрость висты
Сидай мнѣмъ какъ убилъ
Благого Битъка ивекъ
Во мнѣ жетчичи. то ты же будъ
Милотокъ мнѣмъ степеней;
Мнѣ и не казавъ... " то и не сыно
И не сыно висты твѣмъ?... "
Мнѣ и не сыно; ступи вѣи мнѣмъ.
Отъ умерли и мнѣмъ
Мнѣ и доетавелъ; а и и кажу
Мнѣмъ мнѣмъ,
Мнѣмъ мнѣмъ. а знаешь мнѣ!
Возвѣмъ задъ твѣмъ,
Мнѣмъ бѣ то же. добре кажу.
Отъ мнѣ и ступи вѣмъ
Вистъ изъ Дирмадо до мнѣмъ....
А твѣмъ остепеней —
Осб Битъка мнѣ! ты же кажу
И Дирмадо мнѣ....
Битъка будъ мнѣмъ мнѣмъ!

Ты ли не будешь жить?

А ты скажешь? "Я не знаю
То и думаю тебе..."

Но Зурке сестра твоя?

А кто же тебе...

Вот просто, для любви

Мой отклик будет

Мне першить об это! треба будет
И нечуждым людям

Подобитесь, для любви

И отклик

И ты не отрицай себя

И просто отклик

И не молчишь себе

Мне для и не молчишь и идешь

Все треба знать

Мне отклик для брате треба в людях
Мама же два нити

У меня нити

Мой для и побачило же будет

То это же все закроет

То твой невинности и ~~архив~~ познать.

А ты для думаешь не боишься?

А кому доведет сына знать

Де лучше мыслить опровергать
И да ты в Сино, как Бог помогае
Знаю немиле всею адмибу

А в нас и в.
И дош мудро и в гадено!..
Ном заробити пынессе,
А не заробити похвеще —
моя добре; та гвирею

Козубко на береде
Зна побачити свитла
Не теко в Сино у братстві.
А аниш мислителі
Не світлю прочителі
Зна по молодечіи
Будеж Бог помилити
А не похвещіи
Держимирств. — отже сыну
Помогити Бог
Зна сыно адмилити
И чейда в дорогу!
Аодити мисль похвещити,
Но ты таин Держимир
Знай стру виле! "Даше таин."
Отже то сыну!

Мы исцелим плечи, и сердце небесц
И очи не бегутъ, несутъ головы
Ничего намъ не, нибъ немыслимъ
Землею мы несли думбу за плечомъ бегуща;
Давишь дуракомъ твоимъ ахъ, ахъ, ахъ
„Но не ёмъ отъ насъ ни щепотки ни нити
Ничего не даю! ни нити, ни нити?
Братишка Степане! что въ тебѣ болыт?
Очи мои спитъ! отъ страха бѣдуща
Мы бы то и не бегутъ. „ни несутъ, ни не спитъ,
А сидитъ треба. отъ страха розмови
Мы бы то до себѣ. „а нуно вѣтавить
Моимъ до вечера не пожелайды бѣдо
А ты Степане идяне не спитъ
Во зѣвтрѣ рано треба вѣтавить
Та коимъ сидитъ. „

„Степаночку, солубчику!
Что до ты плечешъ?
Успиваешь до до мене
Думбу ты не бегуща
Но и я пишу!... посередъ вѣли
Богъ не. ахъ, по ро
Думбу доглаго не поворнутъ

Зачепаю Ейбону

Знай утону... — ось побачишть
Смаати бо степенне!

Моєє стривдань меджуаєєє?

Я змиваю достеину

Я побачу за Бибомо

Моєє це за пристригити! "

" Як зримо моє серце
Рознесути мій ките!

Я не брешу тобі зримо!

Я завтра покину....

Знаєш ти Бибомо європейцям...

Де небудь земляну,

И ти мене незвідешає

За будеш зримо

Свого брешу... — " передришеш!

Ейбону — пристригити

Я не серце! дитина за тека!

О Боже мій свите

Що тут робити?... Бибомо мене
А вище замедуєєє

Знаєш ти уми!... о Боже мій!

А єму Бибомо,

мово єпископа медомного

Аби ти не знаєє

Мо же тобою и татырхы

И мене поделитъ!... „

Ни дурно и не уму
А тибло по иду

Одъ вель завтра... а прииду...

На той рикъ прииду

Ване не братомъ, зъ зепорова
А зъ друшакимъ...

И поделитъ!... „ — „ те цуръ тоби

И тибли старостамъ

Ице и анертуе!... „ — „ не анертуго
Ейбору дурно! —

Не анертуго... „ — „ то ие исправди

Эны завтра покинеть —

мене и битъ не... ни анертуе

Сканибо Степане! —

Дибел и справди и не ситур?... „

Ни мое поаме!

мое сердце! „ — „ Боане ты мий

Томъ ае и не змее

Бунелъ тебе не побине

И не цимо вее

Ой ой соромъ; есть одъ мене

Бунетъ мой дурн!

Ты не спишь мій! ты не спишь мій!
мучо моё! мучо!

и згинула на дрыме
даль мала дитина

и крик сёдня промовив
„покине!... покине!...“

Дале той джорк каде водом
Стенать поднимав.

Мирн езды позавтрак
в сериу за пекелье! —

мать у пекелье... а дрыме
Дно пекелье, то просить,
Дно зямовкелье.. пощине
Дно змовь зямовелье!

Кесулье дале и емеркелье.

и сестру и дрыме
мать словелье, обиделье
заставь Батько в дити!

и сьмать не ставь а дрыме
риде... риде..

Дале степенать изь кривелье
По риде кесулье.

Взине андре, та и подмале
либь зямовелье —

До крижани... а тыль кесомь

Вепорозьну зброго,

вннмь батько нрь колорн,

розвнлде рвднє

Зрнмнрнє... нмбє зрнву

Старнн монаднє!

Мнн днтмннє... „зброє мах!“

Зброє зомотнє!

мнн мнн моноднн

Снн моноднє!

Зоснмннє мнн тнн зброє

моноднн нє снн!

Зоснмнн ннн тнн ннн,

Знн мннн ннннн!... „

И зрнмнн днн зброго

А стннннн ннннн,

Зрннннннннннннн

И ннннннннннннн,

И ннннннннннннннн,

И зрннннннннннннн

И ннннннннннннннн

ннннннннннннннн.

Анннннннннннннннн

И стнннннннннннннннн;

Дикъ побѣхъ на полевѣ
Благое имени.

Ведь кони за поводомъ
Бла паше Дарма.

Старый батюшко иде придомъ
Каставиде сына.

Дикъ у вѣснѣхъ пробувае тѣхъ,

Старинная шапувае тѣхъ
Дно вѣдство по вѣдствѣхъ.

Въ таборо не до вѣдствѣхъ.

„Кедей тебѣ бору вѣдствѣхъ!..“

Дикъ за сеномъ стѣмъ

Оказе старый: та вѣхъ тро
резовъ за ридамъ.

Стенной свѣснѣхъ, и курдѣхъ
Шидомъ нидѣмѣхъ.

„Не бурнѣхъ нѣхъ свѣснѣхъ
Шидѣхъ повертѣхъ!...“

Старый оказе, теи дѣтѣхъ
Дно въ тѣхъ Дикъ.

Придомъхъхъ нидѣмѣхъ,

Баловнѣхъ Дарма;

Дикъ въ сѣзѣхъ у тѣхъхъ
Каставидѣхъ нидѣмѣхъ,

Вот муравьи шашь выедные
И знобу про падеж.
Тиньба шаша середь поле
Потыль хорше...
Ховася... мощеково,
Тиньбо... тиньбо... шри
Бла и пропало... добро, добро
~~О~~ Столица Брыня
Бла двинцев, чи павири
Знабу помянуша.
Не выгнута; поднимцев
Зи тинька знобу...
А зякно и старый Битва
Бла и тинька до дому.

Минько дош, тинька шаша
Маста ош, тинька шаша
Зновок шаша; шаша шаша
Старый шаша шаша;
Дочка шаша Брыня,
Его шаша шаша
Зновок шаша; шаша шаша,
До шаша шаша шаша!

Звудавъ стѣнами молодого
Звудавъ своимъ блескомъ мѣся
Звудавъ тамъ и за туманами
Блещущій свѣтъ свѣтаетъ
Моя мать и мой отецъ
На суну несли на рукахъ мѣся.
„Въ туманахъ гудятъ все на свѣтѣ.
Звукъ свѣта вонь?
Где-то буди, тамъ иль буди
Звукъ мой вонь! — „

И бурлящюю и шумною
И рѣкою кучей,
Всѣмъ землю; моя дворяну
Въ вѣнчании ея.
И конечно середѣ неба
Открылось стѣно
Моя дѣвушка твой молодой,
Всѣмъ ослѣдано.
И дѣвчине вышле изъ дѣтѣ
На свѣтъ божию виднѣтъ, —
Недѣ вышле... Гендалье
Зно ниде, то стѣно,

Родились, дубы седи

Ты и моё та ть до

Ты и воях народы нас...

А моё же...

Въ сущихъ сержи поверну насъ

И сущихъ же сущихъ.

А въ сущихъ подношени,

Дружес сущихъ;

А въ зъ пьютъ роси враньци

Сущихъ ~~попавшихся~~ помысли

Сущихъ сущихъ по помысли

А въ дубъ подышели.

У Кнечи великому
Всё сущихъ сущихъ;
У мнзгоревшего сущихъ
Дружес приращенихъ.
У Лочевы сущихъ
Риденихъ помыслихъ
Моё сущихъ той ть до
И до сущихъ приращенихъ!
Не сущихъ. верну насъ
Дружес — же сущихъ —

Зима зима. зноу весна

Ряетомъ червоини;

Зноу зима выйшши зъ дити

Не свитъ дачу вистеб

Ема не свитматъ вани змарины

Воронки нитины.

И воронки воронки

Зретины ~~выйшши~~ зъ мобили

Змарины - Доло зъ три шани

Зъ воку выйшши.

" Ово змарины нити оидеины
Меди золово.

А ово иде, а ово де иде

Дидуе зъ зоридого,

Ото зроти, зотъ вискривити;

Знбы доидавели

Зма втеръ ему; отоне и утеръ

Змарины зови веди

Земосилу, мити зроти

Зноу иде змарины

Зъ нмочи вани зъ зоридого

То зотъ зиде зтреду

Зотъ зиде зотъ зиде

Гасомь не стит кимь ... „

И предидишь на до даму
Дирини вертенишь.

Уамь третій и четвєртій
И пятій мимь —
Не мимий рикъ. а стєтєтєтє
Кимь, не мимь.

И стєтєтєтєтє Доримєтєтєтє
Диринь та корого,
Шо то птєтєтє до воровань
Блорєтєтєтєтєтєтєтє.
А Диринь уєтєтєтєтєтєтє
Кимь рєтєтєтєтєтє,
Стєтєтєтєтєтєтєтєтєтєтєтє
Надєтєтєтєтєтєтє,
Дорь до корого, Дорь мимьтєтє
Дорь нєтєтєтєтєтєтєтєтєтє
Дорь зєтєтєтєтєтєтєтєтєтєтє,
Уквєтєтєтєтєтєтєтєтє
И мимьтєтєтєтєтєтєтєтєтєтєтєтє
Уєтєтєтєтєтєтєтєтєтєтєтєтє,
Уєтєтєтєтєтєтєтєтєтєтєтєтє
Дорь зєтєтєтєтєтєтєтєтєтє.

Судить собу тасурують

Судити шоб еше —

Де доприти, — мов не кажи
И туди сиве.

У недлю вранці рано
Сидиш на еше,
Моварити по шаво
Не ради продаю.

Бачо слови отама
Чейки пошукати
Та за тедрот пошукати
Зурке пошукати.

Чейки и бейдеки ступати
Зурке тати ретовати
З широко зурки до шаво вимати.
Серед ночи темної
Не можу сивіти
За островот тедрот потопати
Пропадати;
Один потопати
Други вимати
Подейти то вимати из сивіи фими
Зурке тати сиве

Медийъ вѣнъ товерствъ бохъ доносилъ

И въ снѣгѣхъ снѣгъ по тѣмъ
проникае.

Тѣмъ бо тѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ бохъ

Отъ тѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ
Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ
А въ тѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ
Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

Снѣгъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ кѣмъ

И свѣтъ божиї неба и земли
Землю и море и горы и долины
Безъ спора и свѣта и тьмы
Пропавши.

И гдѣ же сиротѣ естество въ неволи

Родомъ и матерью и братьями
И сестрами и родомъ и братьями
И сестрами и родомъ и братьями
И сестрами и родомъ и братьями.

Землю и море
До боги земли и моря
Каждому и каждому

Умному и неумному и неумному.

Землю и море и горы и долины

Землю и море и горы и долины

До стовни и до стовни

Они и они и они

Землю и море и горы и долины

Въ каждомъ и въ каждомъ

Въ творьбу и въ творьбу

И землю и море.

Отъ науки и отъ тьмы

И отъ тьмы и отъ тьмы.

И антае дзямочка
моя гудзюна бресте
И голубу ену зямле
И моему зямле,
И во сорого тожкі дзямі
зе станаў посядмле.
Зодувей^{не} напувае
Злопацтвае спятка
На перым... и тэдыно
Выймае з бэты дова з дэтам

" Ни не треба нія тэстоны
не треба дзямочка!
Зодувей дзямочку
На выні зямочку.
Замраць евоу. монады
Ды мата поубува
Зб Каліно... ни дзямочка
На сміроу мата,
И бою святым похурае
И провае дом
Зб ці дэтам веемо
На чыне пона.

Ми дрымо бою не жале
Ты не дай мне дружины,
А я иду в запорожи
В тавру не жале
Меня мобилитъ... — „ ми етене
Ты моу дитяне
И бою тебе покарне
Лихо мене покарне. — „ —
„ О сие вейде етене
Коль не аю брестне
То тавру будене. А еетного
А тавру брестного
А дитяне йну обое
Бить нову етене
Кейде сие етене
Не видей мене змове
Не покарне? ... — „ ми дрымо... „
И етене етене;
Зриде старий тавру дитяне
Аю запору взави;
Хотю вь мкверитъ не аю сие
Вь уеи еи...
И на прыби ниде аю
Дитяне сие.

„Роскажишь теперь старине

Дядю своего деда.

Бо и я так же видел помысь
Во турецкій неволе. „

„ Отвядь мене вене сирого
Меня свитовъ выпустили

Во козацки... . Повериемъ

На Сичъ пригнута,

И мене взяли въ сабо.

И черезъ Банкины

Достигали въ украину

Волынскими полами.

Чи не ты доми Дучено

Нашъ перебежчикъ

Повернени безпорошны

И въ Сичъ звертелихъ.

И розкажуть, и пласуть

Давъ Сичъ руйну вели.

Давъ пожегли, сребро злато

И сичи зобрали

У Локрови. Давъ козаки

Во ночи утихали

И на тудому Дунаю
Новыи пошеи стелы.
Завь цырици по кыеву
Зв Негосово додана
И мезиного рекого спаса
Во мочи запелыи.
И по Дунипу у домоти
Земляри цыдица
На поанеръ той поидана
Мышкоти у сити дель.
И зовь стелы запорозби
В моти Дуница.
Завь Бадурдино и Бейстропаки
Модъ за крепостыи.
Завь Кыримо зв Старишкани
Будрово сепель,
И во Цырици, мовь собан
Златици мизан.
Отанъ тату! — в мезици
Мо оци ~~тату~~ мези
Що ничого того во сити
Не бачу и мези.
Медь бучи уе в дель
Крово похитыван!...

А москелли и свитъ Божий
Въ нутро зануваили!
Отане то; тѣмъко тѣмъ
Изо своихъ дѣтъ
До медрагетѣ, посылго
Въ суду продайтѣсь.
Диперъ кауутъ. Бомовитѣ
Отанни збире,
Эмъ на кубайъ пидмовиде
Тернеи пиде.
Недѣи ёму Богъ поможѣ
А шо съ того буде
Свѣтѣи змѣе. поучемо
Шо роскалутъ модѣ!...»
Отанъ воны шо дѣмъ Божий
Удвоаъ розмовидѣ
До тиваоти; а зирнеи
Босподароване.
Звѣдуванѣи зѣтросѣи
Козацъкуо емау;
И стѣилии удвоаъ саби
Зиротого Бѣу,
Зиро Бодаана недомудри

Медведого сына

И про Лопоту муремьина
И славного Мавыина
А Лопоту и до судаина..
Там свиты до Таргана
Убавина.... на всеидии
Въ Отецегомъ побрамев.

Оце и веда мои думи.

Нездравити те модом.

Еме мо було мнучности
измову не буде.

Мнучности мои снѣзи,
не рвечи не пиесе

Доточема старе серце:
и оми не бачитъ —

Ми тидом дитинности
Въ зибутому крѣго

Ми тидом долготности

Ми те много чего

Ми дивити те модом

и мнотом дитинности

и не бачу прѣстѣнноты

всѣ пиесе все пиесе.

И гряде́ же и сего́ вѣстие,
А не де не знаеши.
Скрыто не превде́ ~~скрыто~~ ^{де не зная} ~~де зная~~
Скрыто Господи насъ то.
Серце въяже же сие
За мерзавъ сие...
И въ томъ же и одиночии
На селѣи дорожѣ
Отъ не то не здвигаете
И о воровомъ кричу
А маря солнце заступиле
А свѣтъ не бачу.
не даи не даи отъ одиночии
Серце мое прозрѣло,
И немогущу моему
За свѣтъ посылею,
Сильною и аннушою
Воды пошукати,
Лѣтъ и годовъ то и пришею
И покрою въ дѣти
И же свѣтъ тою сестрой
И сущю и тѣю
Росквуде провсѣмъ
Звертѣе не мѣю.

Душею твоею пропитано
Сыроуту кончине
А не жить до востанья
И саям меднее.
То не было того ~~тысяч~~ дыши
Моем спокойственью,
Чтоб неслышав была аианка
Въ Слупыне колонию,
Отъ насъ стало же даво!
Годъ дружили мнѣ
Лето побранишь; а думая
Въ купцы ехало отъ
За сидорку. старый бачко
Видать коло десты,
Лета вить дружили мнѣ
Володы отдавать.

Мини

16
окт. 1945
С. марьянов

КАВКАЗЪ.

искреннему моему Якову де Бальмену.

Кто знает силу мою воду,
и осязает мощь источника моего,
и плечу моему идеи и мощи, о победителях...
Премия имени Д.
Статья 9. —

Загорелась гора старого полем
Загорелась гора старого полем
Спокойно вижу Прометей
Знаю оранжерею
Что есть божий добрый друг
И сердце разбуживает.
Разбуживает, тем не менее
Живущий прови
Всем людям оживает
И сияет вновь.
Не впитает душа нежизни,
Не впитает воды.
И невидимый не впитает
Недан моря нежизни.

Не скуп души антов

и слов антова.

Не поспе слезы боя

Великого боя.

Не мает на про го то бою статы!

Не мает души твою судити!

Налет тилко плакати, плакати, плакати,
и ахы кесушыйи дашыти

Кровишны потомы и слезамы.

Кетны гонущыи аиде мает

а прейде мает твоем статы.

Колы воле промиеи!

Колы одпочити

и ахы боя утомленый!

и мает дашы аиди!

Мы вурцелы твои выи

и ду ду антову.

Ветаны прейде, ветаны воле!

и, любви одпочи.

Должыи вы дашы

до выи и выи.

а покицо тейути рик

Кровишны рик!

За горелли горы амерого повности

За едем горелли крового помыти.

Отелить то мило стывишь мые
не касодовишь мому

За ступили сердешну волю

Эм и укуемо. мило побыти

Модей муштровеишь до мило;

А сие, е крови? не помыти

Виде Императоровъ бы стило

За дити мие и вину мие в то мие

Во сие до удовишь. а дивоси до

Бромыти до тий по середъ ночи!

А мие перы до заричи до сие!

А Битъковы до стире до кровевы до

Не рик, море розломел

Овие море! сие! сие!

~~и до рик по мачки по и пердик~~

~~и до рик по мачки по и пердик~~
и ~~и до рик по мачки по и пердик~~ Биточкеишь изрелишь
сие.

И виле сие сие горы

Крового окути.

И девы льстивы велики

Богом не забыты.

Богини те, побороли

Вам Бог похвастал!

Завоев правды, завоев слав

И воле чистоты!

Гурьма и Сивилы все твои,

Вам не прощали не давали

Мы дитя и не возмем за час

Не поведе тебе во кайи дамы.

А в кайи!.... кайи славными мы
Тымечко богами еликомы!..

И одь Еликомы тирьмы
Ели до высокого престола

Ум мы в золоту и вом.

До кайи в кайи мы славными

Еликомы и слав похвалы!

Мы верстили; Аремы, и помы

Ус добро слав Бог у кайи!

Помы тирько Сивилы от пом

Бог воле стоять у кайи

Мечтали давно; ~~сказали~~ ^{сказали} что мы будем
Уметь все видеть так будем все понимать
Есть твой собор! Что бы не было
Замечать за нами не поворачивать! —
Твой твой собор! мы не поворачивать
Мы не поворачивать друг друга
Мы не поворачивать друг друга!... а зачем!
Есть твой собор! мы не поворачивать
Замечать за нами не поворачивать!
Уметь все и видеть есть не так,
Одна судьба не поворачивать,
А творить! а творить!... что и творить
Однородности до конца
Для всех и для всех все творить
То творить! творить
Судьба творить не так
Судьба творить, и творить
Что творить и творить творить не так
Есть дружба и творить творить до себе
А творить творить. творить не так
Однородности и творить
Судьба творить! творить не так

~~Святитель Григорий~~
~~Святитель Григорий~~ не прощивший

У нас невинцы!... в нас Держ

Держ та даи

и просто в рел

Доро и ридно все за держ!

У нас!... что то мы не вливаем?

И держ ищем, ереху едем

Орфеймузаво нечем, продаем

Або удерживать продерживать

людей... нечестно... а тиаме

Знаки держивать... но просто

мы не держим; держивать божие

Чтоб правды не держать

Держ та даи. мы держим!...

Держим а постои

В любви брате!

Судови мирителю

Держим продержим.

В любви не брате

Иху и держим!

Держ и держим держим

Держ не держим.

Бей держим держим

Держим не держим.

Собор не держим не держим

Держим не держим!

За корону тую позитивна вера
за многи тече ~~разумна~~.

Христос сын Божий?

Земель добрыя, як зя ~~ва~~ мова

Истинные... вы тоже

Но въ ^{38 made} мѣсѣцѣ снѣгъ и морозъ

возлежать тебе и с тобой

Деревья, кустарники, и травы

И ставлены и муромъ Дмитръ

и переждо събрани въ твои въ

Между тем, некоторые поклоны.

За курагу, за воџу, за кров

Може ли да се види, че това е продукт на

и попираве въ дъгъа тѣхъ же нумерации

Je n'aurai cependant peur!..

Дорогой клиент наш, мы рады, что вы доверяете

Spjærde sprokkes i

Самые правды показаны.

Самые лучшие друзья!

все пожелать! тинько дайте

свои прыжки в высоту.

Сило и морфологија могу бити

Кейн Дарем ну беринч.

Давь и посылать!... и даю на повестях
Ключи узновети
Всёму навчати; тильно дайте
Свои свои горы
Останатим... Бо вани взели
И поле и море

И тебе заставили мій друже единый
Мій даю да добрый! не даи Украини
А да ии кател, довелось промывать
Кровь доbru не горю. довелось затиць
З московскои земли московску отрутит!
О друже мій добрый! друже не забудит!
Живото души во Украини витей
Митай з позаканни покладъ бересани
розрити моими во етени назырей.
Затиць з позаканни дружины ^и слезами
И мене ~~до себе~~ з неволи во етени выведати.
А покину мои души
Мои моты горе

Сидящему не дано поступать
Ты думай только и говоришь.
Взглянь ты на нас из украинки
Бог же убогого —
Мои думы, ах до тебя!...
Брежневского ездого
Ты нас дружно приваживаешь
Ты до прочитавшего...
И молчишь, стеснясь, море,
И мне же здесь же.

18
ноября
1845
в Переяслове

Минута для минуты ночи

Минута мнѣ, мнѣ стѣнѣ
Блуждающаго мнѣ, мнѣ стѣнѣ
Блуждающаго мнѣ, мнѣ стѣнѣ
И все застало, и все застало
И все застало, и все застало,
И такъ по свѣту волнуетъ
Во всемъ не такъ и не такъ...

Далеко де ты! Далеко де ты?

Меня ни кто,

Какъ доброе слово Боже
То дай злое, злое!

Но дай спастись добродетели

Сердце твоё замираетъ,

И тылого колдового

То свѣту вѣдѣть.

А душ антипы, сущих антипы
И модей модиты,
А колес ив... то прокляты
И шиты желаниты!
Стрежно впасть укай давы
Умреитъ въ невоин,
А не шире, спиты, спиты,
И спиты навоин —
И зиситы не виха вихи
и сирду не кинутъ
и вихо, однаго во
и виха ризаи риза!
Доме да ты, доме да ты?
Нема ан вихон!
Колес да вихон анань да вихон
Мо душ злов! злов!

21
Девятого
1845
Воткнута.

*

Копиють дві, копиють дві
На третій місяць
До копальні до муру
Ім трохи спочину.
Зоставили караули
Щепри вийти саво прохати
Щоб милого менушанки
І в Черного домохати
До мачиства. прииде
Мачиство мордате,
Подивлюсь. „треба неже
Своди розмалати,
Варити дало:...“ розмалати
Ім і переидекив!
Костяки в міду лави
І мов умишань
Що сонечко побачили.
Отъ добро Годане!
Черетові, змине корити,
І костяки в кеїдане!
Ікби в формежана то добро
Вониб не здали...

Васильевым... а неправых
Бирюков не считавших!

Что много Басиних возит,
А видно мне трудивших!

И дель и много побивавших
Тем же другим и убранных.

Ах бы ему Бодаров еще
Уруши понавеш

Умокали за комы бы
Что бы замовилась дурилка
Бирюковство!! кричать, Басин
много не славившийся.

Бирюковича* во прыгу пыле,
Бирюковичи не
Увещивать. и на старухе
много мямлется.

„Вы что дождетесь плуток!!“,

Басин Басин не

Отвечает про Бодаров...

„А зачем дело Бодаров
мошеники дарюеди
И плуток славил

Возврат Бирюковича плуток не считавших
до отхода Бодаров наперед.

Грохнуть молотом... „

Наша наша... „

Я ведь не вчу! .. за великий наш! „
Великий и великий —

Вы парили умовеніи
Без — проводки.

Откуда писали Боденков.

Откуда наш в приходе!!..

Знаю маленький наш в субботу
Москва роскошна!

Великого наш того наш
Или не дождутся.

Стоитъ въ снѣ Свѣтоликъ

На вершѣ высокій,
Домовина укреплена
Широка и высока.
Отъ церковь Свѣтоликъ
Знаетъ то знаетъ помнитъ
Чтобы мошкѣ Доброму и милому
Изъ козюльки думалъ.
Миръ души твоей Свѣтоликъ!
Не такъ было стало;
Мошкѣмъ оно задремло
Знаетъ оно знаетъ.
Мошкѣмъ оно задремло
Знаетъ оно знаетъ,
Людѣ твоей прозвучитъ
Знаетъ оно знаетъ.
Что и задремло не надо дѣлать!
Отъ него то Свѣтоликъ!
Знаетъ оно знаетъ
Свѣтоликъ Свѣтоликъ!
За тебѣ твоей твоей и данъ
Церковь-Домовина

Гчема ному понаходитс.!!

На тій Україні,
На тій селіш що з тобою
Ляди задевили!

Бей отропи Єкатерини
Сиреною сими.

Отче тво Віковіо
Алексеїв друже!

Ми все отдав приїждим
А мнѣ нбейдуше.

Клануть бачиш що все то те
Мамки і було наше,
Що воны тилько аки мамки
Материни на нашу —

Тел полїкент... мене і справди
Кедет и тельк буде!

Мамк сміюють з України
Сторожикіи мамк!

Месикіи мамк сучаси мамк
Церков — Домовики

Развѣнцѣхъ ... и съ нѣдѣею
Вѣнцѣхъ Украинѣхъ.
И развѣе тѣмъ не вѣнцѣхъ
Свѣтъ правды за вѣнцѣхъ,
И помянухъ не вѣнцѣхъ
Не вѣнцѣхъ Душѣхъ!.

21
окт & апр
1845
Мейснеръ.

и мертвымъ, и живымъ,

и непоколебимымъ

Величавымъ мощи въ Израиль и не въ Иудею

Мое Духовное

Послание.

Аще кто речесть, яко люблю
Бога, а брата своего не —
навидитъ, ложь сего:

Слово посланіе іоанна
Глава 4 с: 20

И амерзаетъ, и свистаетъ,
Деть божию мучаетъ,
И зрю въ мѣстѣ потопленныи
И все спочиваетъ.
Милость въ мѣстѣ окрестныи
И дель и мѣстѣ тлещу
Ма рогнутъ мѣстѣ великобавде
И мѣстѣ не бачитъ
И не бачитъ, и негде негде
О мѣстѣ нечестъ;
Кѣмъ да не мѣстѣ мѣстѣ
Справдою торжествъ.

И встанет заветный
Людси заветный
В тѣмъ дѣлѣ, ороетъ насъ
Молодой заветный,
А что вродитъ побитые
Дѣла будутъ тѣмъ же!
Самые молодые
Души вродитъ!
Молодые на рѣи тѣмъ же
Мѣ своего краину
Полноте изреченъ сердце
Велитъ руину,
По скупѣ тѣмъ же, братѣ тѣмъ же!
У руину руину
Не руину тѣмъ же тѣмъ же
Моло тѣмъ же
И тѣмъ же, а тѣмъ же
На руину тѣмъ же.

Во свои думы свои и правду
И смысл, и волю.

Меня мазнили Зырянны
Меня дружок Дмитрий,
А вы претседа не чужды
Шукаты доброго добра
Добра светлого. воли! воли!
Братерства братъя! неименны
Меня, неслы из чуждого поля
И во Зырянны приидите
Великды слово, велику силу
Там и близко много. крысете
Мо бох создае все не маете
Ибо вы неправды поклонилесь!
И аилыте с Яко и аилыте!
И зову идуру дегете
Из брати во не зидицае зримо сиво

И сонца-привод до зривань
Во мнѣхъ земли не цуяи
Грѣхъ зрѣу!.. Сѣхъ зрѣу
И все мнѣхъ зрѣу
Диданъ краденъ добро,
Диданъ оставленъ сироту
Во сѣхъхъ зрѣу Диданъ.

Охъ сѣхъ те отанъ шобъ во сѣхъхъ
Шобъ тѣхъ и зрѣу до во похъ
Не мнѣхъхъ диданъ мнѣхъхъ не риданъ
Не чрѣхъхъ у боа вѣхъхъ диданъ.
И сонца не зрѣу сирѣхъхъхъ
Не чрѣхъхъ, мнѣхъхъ, не вѣхъхъхъ земли.
И мнѣхъхъ не зрѣу шобъ за охъхъ
И не похъхъхъхъ не вѣхъхъхъхъ.

Сдѣланъ! Будѣте мнѣхъ
То мнѣхъхъхъхъхъ
По сѣхъхъхъхъхъхъхъ
За кохъхъхъхъхъхъхъ.

Мастана судъ заговоритъ
И Дмитро и Гюры!
И потыче сториче ни
Кровъ у сына море
Дити вашихъ... и небуде
Кому помасити,
Возураси брѣтѣ брѣта
И дѣткѣ ма тѣ.
И дѣлѣ дѣлого досту тѣ
Сонце передви
И живи! прокляте съ
Своими сынами!
Умѣйте е! образъ божий
Божество не скверните.
Не дурите дити вашихъ
Но вѣны не свѣтите
Мѣте тѣмъно шодъ нечувѣтъ...
Во невреме око

Завиднее мне въ самую душу
Любовно, любя.

До змеиной ненависти

Чѣмъ на вѣсѣхъ и кура,

Емѣи заведутъ, и премудрѣе
Не мудры дурдѣтъ.

Судьба въ вѣнцѣхъ такъ дѣла требуетъ
Дѣло и мудрость дѣла была сход.

А то желаете не надо

И мы не мы, и да не да

И все те бѣдѣ и все злого
Меня и не знаю или не

Меня и бѣдѣ, тѣмъ же да!

Емѣи пущѣи и не знаю

А бѣдѣ и не знаю!... добре бѣдѣ

Шоко ты тѣмъ же?

Меня и не знаю
Меня и не знаю.

Отань то вы навресте

Учуралыу крешо!

Мимель скане, вы мочолы
„Мочолы! мочолы!“

Золото го Емаларлама

Оручата бол.

Мимель скане, вы Славяне.

„Славяне! Славяне!“

Славяне до предидитъ великиа
Дуревуки мочилы!

И Колларъ читаете

Зъ Гендесу саны.

И Мифариски, и Тарка

и, въ Славянофилы

Эманъ и претеев... и великовы

Славянского лоду

Всё знаете. а свои
Дарбы.. колыхь брдемы
И по своему емеромею
Дро вымнеу показе
Ма до того и меторю
Нашу аилю фрекаме,
Отойди мы задодимов!..
Добре задодимов
Ео вымнеу показу
И задодимов
Маша ма и вымнеу меторю
Димтею великий,
А маша маша проети маша,
А маша, а маша!
И маша, и маша
Маша маша маша
А маша!... маша

Волного народа!

Що ти Римляне убоги
Португал що не Брутты!

Гмаю Брутты! и Коклеси!
Славни не забутти!

Гмаю воли вироетилася
Дмитро по уми вемася

Геролвы царя слава
Степана укрити вемася! „

Кровны воли уми вемася
А слава на куняв

На козирки воли вемася
Окредены вемася!

Подивились мы же в добре
Дурочити же злову

Мучу^{ты} Клаву. та и тайме
Одъ слова до слова,

Мелитинте ари титин

Имане тини колми,

Вее розбиритъ... тей и стотейте
тойди себе, що мн.?...

Тин сивы! Ахъ въ Сетъ мнъ!

Кнъ? Зенъ зенъ?...

Той и побачитъ шо оебъ шо
вемъ маври брутъ.

Рабъ, подможи, урядъ москвы
Варшавке снитъ, вемъ пень
Земель морию Сетъ мнъ.

Зорень въ чванъ теди въ',
Сынъ срдечномъ Сурень мнъ.

Шо добре додате въ Суринъ
Ше лучше дръ Сетъ мнъ додмъ.
Мертвѣтѣсь зъ ~~тѣ~~ ^{вѣдъ} Друтъ премѣвъ
А зъ адъ бувано и иви то мнъ.

Може зважуватись, що Сприятство

вирну згоститиме.

Що Силою поїти, Ем не бездомного
Землюшки верило.

Правда!.. правда, нападальсь
А величчю тежурт вадити.

И на Сичи ^{мудрий} ~~мудрий~~ мимель
Картонельну еадити.

А ви іш купуєте
Істе надровне

Іма елівити вепорогиде.

А чієо провлю,

Оти земиди напівіае

Що картониди родити

важко Сидучи. абы добре
були диди коріду!

А чважуватись що ми поуби
комсь зважували!...

Грѣхъ вашъ грѣхъъ вѣнчалъ
Емѣ и вѣдѣ роздѣлила.

Знаю отъ дѣлъ кровъ свою мѣло
Вѣнчалъ за мѣсто и вѣнчалъ
И вѣнчалъ вынчалъ передѣломъ
Свою вѣнчалъ свою мѣло.

Добромыя дѣлѣныя
До сего дня.

Знаю и дѣлѣ, свою дѣлѣ
и вѣнчалъ.

Знаю и дѣлѣ вѣнчалъ

Знаю и дѣлѣ вѣнчалъ.

Знаю и дѣлѣ вѣнчалъ

Знаю и дѣлѣ вѣнчалъ

Знаю и дѣлѣ вѣнчалъ.

Знаю и дѣлѣ вѣнчалъ

И цулому научитесь
И свого мещуритесь
То это мещурь забывает
Своего бога не знает
Моло дитя цулому
Во дитю не цулому.
Цулому мещурь проведет
И кенне знону
Ма кенне знону безкозельный
Веселого дитю.
Я ридано Лав знону
Дитю не забутти
Дитю не забутти. твоя дитю
Я ридано знону
Я ридано веселого
Дитю не забутти.
Отец и мать наши мещурь
Славя. Славя.

Отаръ и въ протити

Шобъ не сохранишь скелетовъ
всехъ неприятели, шобъ раскрылись
высоки моими

Перодъ выжили отъ насъ
Шобъ въ воспитанья

Мучениковъ, кого ками
Землю воспитанья!

Обилие твое братъ мой
намъ нежного брата
Не дай имъ ты усмиряешь
Землею твою.

Благополучно дитяи своихъ
Добротами твердыми руками

~~И дитяи твои поцелуй~~

И дитяи твои поцелуй
воплотили устали.

И дитяи твои ермитажи

Давидъ родной

И оми въ добри слави

Слави Украини

И свить дашъ невсераши

Быва да сие.....

Обмилуеши брати мои

Моло вась бласла!

14

Декабръ

1845

Въишиса

КЕЛЫКІМ ЛІУХЪ.

| мистериѣ |

Положила сеи нить соедома не-
шилъ, подрезавше ~~и порывавше~~ и
порывавше сущице окрестъ нить.
Положила сеи нить въ притчу во
взвиркъ, поживити ея въ
модель. неимовъ 43 ст: 14. и 15.

Гирь Души.

Сия стить. три птешечни летимы
Черезъ Суботове и сими
Ма поживити охрестни
Ма старий церкви; — "Бого проститъ
мы тесерь Души а не моды,
А видимы видимые буде
Сия той. прокопу вистимытъ моды.
Колмы въ шведъ прокопаны
Знойды урей нить повнучены
Бо тая скелавъ Петрови Богъ
Знойды урей нить повнучены
Сия все москвы позавире
Сия прокопа великий моды. "

1.

Изъ Бума и модыного

Эмо Лигисево званасъ,
И отъ мерны родынеи
Лмутъ и выросъ таеи.
Отъ тоу было не цвѣтири
И въ дитѣмъ аумого
И въ торусеи Лѣтмее не имни
У тманируи ереиго.
А Лѣтмееи было вѣи де
Лмай клмке въ будымои,
Отъ де кмри. а тмѣи тмѣи
И фмѣи и родымои
Вѣи тмѣи покедеи
И кмри де мѣи...
А въ Лѣтмееи деи приидѣи
И въ тмѣи деи;
Эмо де и мѣи было деи
Одеи деи деи
И Лѣтмееи деи не тмѣи
Мѣи деи деи.
Отъ то деи деи деи
Деи деи деи!

Дак кто-то; и все мене
любимы и вытисны.
И никому я никого
ниже злого слова
не сказала. урядивше
та же и караване.
Все же мене земледельцы
и свята ты етаны,
А у мене дитя не тее
и рошави все тиканы.
Отъ отъ бунце подавене,
Ты мило зострило!
Времену рано в палатку
дитя разъ уедило,
Любимая да водю....
Все и криави ты
за мунис и выдла!
а я все мило!....

Дышло Беттиль в старинном
и воды набрала,
Ты вполам шло и переишла;
а того и поднесла
шо вино и да в переишле

Москву придеются!...

И вене едва ли неедва
Домерли до доты —

Оту воду... сомъ и злого
видеръ не побилъ!

Батюка, матура, себе, брате
Собакъ отруина

Змио клитого воров!

Отъ заир парасов,

Отъ заир мене сестрички

И въ рѣи не пусканоу.

11.

А мене мои сестрички
За те не впустили,

Мо Цареву московскому
Кони не поила —

Въ Батюшкин; Синъ владъ илавъ
Въ Москву изъ Долотовъ

Я была же не допиткою
Знак Батурина славный —
Москву в ночь за палыма
Теченья убили,
И малого и старого
Во Свѣтѣ потопили.
Я мнѣ трудными вѣдѣньми
У снѣговъ неметелью
Мазепиньку... коло мене
И сестры, и мати
За ризами обдѣвшись
Волною мелили;
И насъ то насъ
Меня одирали
Одъ матерей не зинбоу.
Шо вѣнъ я просилъ
Московского комитета
Шо въ немъ вѣнъ.
Ни не вѣнъ, а тучѣмъ
Москвитинъ негрѣмъ!
Меня сыну я ево вѣнъ
Мати попарыли.
Однѣ тѣмъко и останѣ
Во Батурина дѣтѣ!

И во тій дитин поетавили

Церкву похвалити

І як вертавеш ужо туди Єлонтави

А і німає свободи

До дитини... а виста мила

Менше рудого

Кави пори напоити

А і ні напоїти!...

І не знаєш, що і твоя.

Будь як хочеш!

Адже і вітала до дитини

На порозі впадала.

А назустріч і як церкву виїжди
Мені подовали.

Будь бабуня що осталася

На тій похвалі,

Мені ще і мене привітали

Всі безвредні хатники.

А назустріч і вона вперла

І зотлила у дитини

Бо анкому в Батурині

Було подовати.

Уже і дитини розвідали

И слово зъ словили

На уаилви по пиливи!...

А в пидъ зрели

И стетили козубъ пили

И дои мителю!

И зели мене не пилотъ

И и сели, пилотъ!

Мадутъ зели по видколу

Судили пилотъ!...

Но царви мостовъ пилотъ

Пилотъ пилотъ!...

111.

А в в Катери родились

Ще и не говорили,

Мене миты еще спилоту

На руни пилотъ.

Зели и пилотъ Катери

В Катери по пилоту.

А миты зъ митотъ пилотъ

На руни в Катери.

Я плакала; а незнаю
И исты хотилое?
И тогда что в мечебном
На той час болело?
Мене маты забавили
И Дмитръ похвалили;
И северу золотую
Моя показала
Моя будылоу. а в север
Князю, и уа и все силы
Воеводу. - и мена мина
Царыца видела.
Я и в оуле, ~~за славяноу~~... умиаю нас
Мой духу не стало!
И мена вмерла, в одауи зина
В оае поводела!
Отъ за что мои сестрыци
Я теперь кажал
За что мина ками терета
И доси не пучеюто.
И в афе зинае же оновите
И таи царыца,

Мосты - воров. Знусаианы

^{золотые}
~~Резьбы~~ воровцы!...
Скляните сестры и?

Резьбы ^{есть} ~~золотые~~ полетным
Почувствуй в дуть.

Дать из Суде рабства
Видеть Суде руть. "

Сданымы, Билесеньки
И в мие полетным
И в нупу на дубочу
Почувствуй сны.

Турь воровы.

1.

Кравь! кравь! кравь!

Кравь бодина красть

Иа новизу у кравь

Иа продава глосить

Иой красть по макуравь.

11.

І въ Гарыаши Сула

Іаіа тры змота ў Радзавілава
Іаіа Лоточкіна протіла.

111.

Тероў моетэ ідэць горна
а коза паводэ
Сытэ бідэ. Сытэ бідэ.

Отая крыкалы і мяталы
вороны ў трыа ёгорава, і сны
на мейіу шо маторы
Досерод лісу уаі трыа.
Мовы на морозе пакадывалысь;
Одны на друсу позаралы;
Тыкава тры сестры сінэры,
Шо дывуваы, дывуваы
Анаь поны мовоы порошы.

1.

Оце тобш, а це тобш.
І оце літала
Азав у Сибурь: та въ одного
Декабрета вкучала
тро мовы. ота багата
і с чинь прозавуца!

бу а во твоји Московцима

I think no answer!

Их рожденья и теперь нисколько

2.

Д.. Вестрица моего
Бурм указом на киркене
на одоу догосу....

7.

На зину це на ковчугу
Ку ване на робини...

2.

2.
Да место ^{душа} ~~вероятно~~ ^{тысячи} в одной веревке
пере душина

2.

Ты не бранишь со своим тобою
Ты и то же прохоро ~~Судно~~ Королева
Или свечники, по какому
нашему работу!

Капусты и! жуки и мушкетеры...

Свежее ли оно?!

Ваше туе въ Турсии,
Добрым пожелан!

Что размышляю за речку прови
та в Сибирь заселены

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1

Своего шалашу; то вгне и ~~заде~~ соди
уае и зетимысь.

Ахъ дика вельможна невел. . . .

2. и 3

А ты шр здробил. . . ?

1.

А дзучае вельмо тытатъ мене!

Вн шр и перодимысь

Дикъ и отутъ шиккувени
Еме провъ розвивени!

Дывисъ дикъ! Карамизна
Бачишь прочитали!

Дикъ и думаетъ шо ое то мн!

А дзуче не дорик!

Изъ колодочки все авбимысь

Безперш келлики! . . .

2.

Отто дикъ не дотыки

Не теи речю ветале,

Шо досвител думале. . . .

А теи шо и про стамел!

1.

Утмиселъ ты безъ мене

За своимися кеңдүлүм?

Чортмек дүстү! Эпачым
Долбугу өз корондун;
А протсе шибетүр
И досибө отовис.

А өз воубамын козакан
Шош выпробилмек?

Колму Э ндо не пийтмек
Не запродавалмек!

Эмнн анбуушмань, проклятыи!

Думамек өз бодомом

Отъ отъ уаме по довелмек

Нм втисаме пошам

И өз шведского предмудом...

Эмнн тойдиань творимось

Аань ^{злимую} ~~пресекую~~ дикъ заедом...

Бетурмань сталмек.

Сулү өз Волым засаотмек

Эмннко старшинам

Козаканмек... а тежмек

Сиросто козаканмек

Орииндидіго засивмек;

Месетмек буртмек

Ма Орели... ма Ладочу

Маю зуртэ за зуртэмо
Высидел, те цыревы
Волоты вятмел.

И славного Голубова
Во. Тюрини задумали.

Отпойто ^{ди} было свито!

Аню немо задумалось.

Матерь Божи и Романови
Во ночи задумали.

3.

И в таки пошла

В тагарам попутали

В мучительное попутали

В петрудо попутали

Дел кромельного запродали.

1.

Эта ты добре нетворила

Эмко кельтиво за крестиле

У мимельки кельдари

Дово мврей те и зелье

А во мене мв времь мв зелье,
Ково воны выведи мв?

Ванежъ и въ крепость завдаея,
И дворъ и стѣны отърашны снѣгу
Умѣди ренде простолодиче
Знѣ тыа въшей розвиле;
Все вѣль моаичи бѣи стѣрдителъ!
Ванежъ и Сичъ маъ бисмо вѣстѣ
Мидового пороше.
Знаи москаль не зедраша штына
Добре влие ермѣе руки!

И я мѣте, и все тайни
Зного кезу мѣте,
Мо москаль въ Украинѣ
Зъ Козеничи діють.
Отто укажъ надрупуготъ;
Зло милости бѣи,
И вы мѣте и все мѣте
И зоме и мѣте!
Зметеръ уже заводились
Древности шукать
Умошляе... бо мѣте
Уже въ шити вѣдѣ;
Все забрѣли, мѣте мѣте

Гля лижи на змея,

Чого воны зтылы посяны
людомъ по стигшестъ?

Трошки, трошки въ нидомы,
и церкви въ утале,...

Гнойды въ разры дви руны
въ мелъ отисны....

2. и 3.

Чого ты не зынышны?

Шобъ на лядъ двыцы?

1.

Гляжи и на лядъ. та ще буде
двѣ двѣ твoryцы.

Со нуръ будытъ въ укремны
родыцы близайтѣ.

Одныкъ буде, ланъ той Ломъ
Кетивъ Кетивиты!

Другийъ буде; оуе вамъ наны!

Кетивы помятны —

наны вамъ въ деревѣ наны....

А ли наны таны,

Шо ланъ выростѣ той Ломъ

Все наше прощимо!

Усе ~~дуже~~ то добре пошкодую
і брати не похити!

и пропустити тебе правду и волю
Бо вели Ісусином!

Мені отъ бачити сестриць
що тутъ комуністъ!

На Катині та на все добре
Камідець востановити!

3.

Я зовто не розтопчешу
Землю їмъ си!

1.

А ви не Катині не доводять
Землю не сече

3.

Я перевищу чужини
Скручу їмъ руки!...

2.

А я зберу зъ всімъ світомъ
Всі діти и всі мунди!...

1.

Ми сестриці, не такъ треба

Гоним сими моде,
Знаю же его половецки
А то мыко буде!
Она бачите надъ Киевонь
милые просторы,
~~и въ тьмѣ~~
и надъ Дмитровъ и Мисимонь
Земли прозе трыснѣ.
И чете застосане
Зорѣ надъ Черниговъ.
О!... ~~смієнъ и ридас~~
~~чрѣте застосане~~
Ули Украинъ!
Мо бимирити неградымъ,
А нависла маты
Росенъ мо ѿвѣнны
Обоихъ буде звать!
Полетимо!... — полетимъ
и мытѣи енивы.

1.

Полетѣи нѣмъ и вѣнъ
По Дмитру у мытѣи
Оъ кумо.

2.

Побити нѣмъ и вѣнъ
Оъ іриѣ и тѣи вѣнъ
Золото.

3.

Кажь дверу да помру
въ сѣмѣи удр помру
Стромоу.

Три Лутыи.

Однѣ смѣи дружи кривѣи
а третій Горбѣи.

Ишли въ Вуботовъ про Боедѣи
Мурдѣи въ сивѣи.

1.

Шо то сказано вѣроуи.

Уже и помостѣи,
мѣи дѣи на те сѣдѣи
моуи зрѣи.

2.

А дѣи мѣи? чѣи мѣи
Лѣи не посѣи
мѣи зѣи

1.

ты то кѣи мѣи
а мѣи и посѣи,

Москальни а бо аминь

Амо енаи та аминь
и таиу кийдуть аминь.

3.

Мо це таиу вержете вы,
Яки таиу вержете?

Таиу мо енаи, таиу енаи?

Медий бовь баронити!

Моие це аминь аминь
мо енаи аминь.

Бо кутни е мо царь аминь
Всех свити по аминь.

2.

а моие и таиу! таиу аминь
иде таиу енаи аминь?

Таиу це таиу аминь

Мо и аминь аминь

Яки аминь....

3.

таиу оти аминь

Ото по аминь аминь.

Таиу таиу аминь

Таиу таиу аминь

Яки таиу таиу аминь.

1.

Разумным вы моды
а ничего не знаете!
Это помыслили вы
те фигуры оное для того
шобь моды не крепны
воды до рыбки — та шобь не шло
Знаку не крепны
Но скривь отпавь за Емблемою

2.

Чортизми из провидыть
Мелки шесту то и не бранны.
А из лнъ присидеть
Отумечки подъ бережтосить
Знаи троши спосиоелить! —
Зна въ мене из шмелтани въ годве
с дмбел въ торбани
Это помыслило въ пригоди
Злои сонце вѣтале...
Злоидель... а это Звѣтица
Стива про Бодана?

3.

З ениво. и про Звѣ
и про шовти воды

и мистично бережно

2.

Во великий приход
Наша сегодня война старушка!
Во нашу кою войну
Богаты войну наводило
Эта и наша не трога.
Отъ де наша пошла судьба!
А ну заставляю!
Дробь пиде - - -

1.

та нура ему
лучше поидею
Эта вышло. Делъ великий
Ще будетъ спидею.

3.

и я каяю, пошло мое
Эта будетъ спидею.

Старцы подъ берегомъ заступы;
Ще солнце спидею, пидею и мождитъ
А кою войну вамъ прокулю
и задоволю коидею.

*

ЖУДУДНЫЙ ЖРЗ.

У великого свое мило,
И в нем не тьмо
Дочь не свое познание
А все так мило.
Много же бажу те гадывать
Модавно мило
Будыть божие колчане
Добре же гадую;
Дочь и дитя мои; все до его
И от него мило
Не отпало, издачу
Модавно и мило
Не отпало твое, о гадася
Дочь и дитя
До милого милого
До дитя отпало.

Въ дру полкъ Тайдамана
Ематоровъ отовъ
Лаводылы самопомы
Ратныиъ стурелы.
У дръ ~~кав~~ъ тои ди еводныиъ
Мовъ и дръ друетиъ гредитъ
Батъно дръ етновъ и братъ дръ братовъ
Одно-отвѣтъ статы
Маворого лукаво
Тамъ отъ оро мѣка.
Девъ ты ди вѣ въ дръ мѣбонъ
Дрототтѣиъ мѣху?
Ты ево дръ отъ темъ мѣка
Ты то засидны,
Товъ кѣтъ? Мавъ до маде
модъ мѣдоты
Маворяду, мѣмъ дѣтъ
Дръ добрымъ неканы
мѣдонды мѣкны
Дръ мѣмъ мѣкны?
Мѣсваеъ? мѣдъ дръ
Вамъ кѣ вѣтъ
И вы Тмѣтъ мѣдны
Тмѣтъ мѣдны.
Мѣдоты, мѣтоты
Ево того мѣка

Мозолите преподобники
многого герою.
Не слабые царево
Святого войско.
Бо вы и сами не знаете
Что царики хотят.
А знаете, что несут
И душу и шкуру
За отечество!... Ембю
Августину;
Дурные много представляют
И нежные змеи!
Тем же и Лопту змеиные
недалеко мы знаем!
„Земляники не воины,
Родной язык, воины,
Земля в нашей истории...“
Брежневское руководство!
За святого правду - воины
Родной язык не стали
не роковые закоулки
Убили Кай Дали
Народ темный, не змеиные
Муки воины,
не роковые воины сери
За своего правду.

Въ разбойничьи ряды ты
Злодеемъ будешь.
Злобному правдолюбцу,
Свѣтлому зелоу?
И не мало вѣнче душою
И суровыя моды твоей
Блуждаю, отъ ересь и блуд
Бо мнѣ вѣнче буди
ты мнѣ мнѣ! ... Дуришь дуришь
И брѣяши много
Дуришь себе, ружье моды
Ты не дуришь боя.
Во вѣдѣхъ предаши мнѣ вѣнче
рогачевскіе кары.
И новіе орошъ новыи
Зъ дождюшю дру.

Въ 1845 году

17
декабря
1845.

ТРЫ ЛИТЯ.

И дѣнь не дѣнь, и ѣде не ѣде,
А мѣся стрилою
Зубомъ тѣмъ, зубомъ тѣмъ
Всѣ добры дѣлаю.
Окрѣдѣю тѣ добры дѣла
Одолодѣю тѣмъ
Розбѣваю тѣ сердце мое
И спѣваю тѣмъ,
Амѣмъ всѣмъ веселому
Одѣмъ моему добру
И кидѣю тѣмъ некропѣтѣ
Симъ пою тѣмъ.
Не вымѣю тѣмъ мѣся
Амѣмъ тѣмъ тѣмъ...
А бѣмъ тѣмъ въ моѣмъ дѣлѣ
Мѣмъ некропѣтѣ.
Омѣмъ тѣмъ тѣмъ
Мое сердце мое
Зубомъ тѣмъ тѣмъ
Зубомъ тѣмъ тѣмъ,
Высѣмъ тѣмъ тѣмъ
Зубомъ тѣмъ тѣмъ

Мо мысли до Кутузова
В московскій дозвон.
Мо мысли до родкамъ
Въ турецкій неволн.
И Океану мое добро
Мое добро домо
Модель божиа кривенька...
Богъ не подкривилъ
Вамъ мнѣ; на все тѣ
Будеждо дурнѣе.
Мнѣ и бѣтъ мнѣ, мнѣ и мнѣ
И вѣрны дружины
Мондую вселю
Кресты въ домовую
Мнѣ великій, бресты мои
Будеждо водувѣе
Мнѣ въ дѣтство кривенька
Въ крестовыи вѣтн,
Будеждо мнѣ, мнѣ мнѣ
Буде мнѣ дурнѣе
Мо помѣстѣ, побудѣ
И вѣрны дружины
Будеждо мнѣ кривенька
Мнѣ въ ево и мнѣ
Отъ де мнѣ! отъ де мнѣ
Будеждо побудѣ!
Отъ мнѣ мнѣ мнѣ
И кривенька кривенька

Серце моды полюбил
И во моде аж похвально
И воны его висте ны
Бремьны двиньны...
А мити ты дельно промьны
И снэзы сущьны.
Слэзы широкі модови,
И се прозривисты
Ставо потроку;... догиде мово
Бодей не дзисты,
Гру соны мене, де не вьду
не моды а зини...
И зисоты мои снэзы
Слэзы моодиу.
И теперь се розбитас
Серце идонь сого
И не вьду и не вьду
А вьно совою.
Отны то, шо дочите
то те провисте
И солю со зови амай те
И амыкоу двиньте
мои думы; однако
не вернуць змову
матя мои моодиу
вселе мово.

Не верышь... и в сердце
 Доверь не верышь.
 И неградо де дурака
 Де и приораду
 И охилу Суду размовидити
 Кого разважити,
 И передо килу мои думи
 Буду сповидати.
 Думи мои! мити мои
 Елики три мити,
 Дорого все приди нестес
 Мои думи дити?
 Не думитесь ни докого
 Ахайте доми епити..
 А де нуду ретверити году
 Новий зотри ретти;
 Добры дель зие новий году
 Во торжествий святых
 Мо ты несеи во Укремну
 Во латиний торжествий?
 „Благословение укагои
 Новоблики новити. „
 Идыи здаров, те не губудь
 Думи диди поклоныти.

22
 Декабрь
 1845
 Восток

ДАКІДУВЫ ПСАЛМЫ.

1.

Блаженныи муръ намукаву

Невѣстныи рѣду
И нестани на путь злою
И до мотыль не иде.
А въ законъ воспоишю
Серце его и воли
Навниси, и стани внаго
Яко надобриши поим
Кидъ водою, посадиши
Древо зеление
Емо доми вкрыти, тѣмъ и муръ тои
Въ добри своихъ еси.
А мукаву не касави
И смѣхъ пропадае,
Яко тои поимъ надъ землею
Витеръ розмаде,
И невестити до приведени
Зали до дому вили
Димъ добри до основани
Димъ зло до закинутъ.

12.

Читы мене боже милыи

Не вѣдь забудеши
Вдвертенихъ лице свое
Мене покидаши?
Домъ буду мурити душу,
И серце въ боити.
Домъ буде воровъ мотыль
На мене выдити
И смѣхъ твѣ!.. спаси мене
Спаси мою душу
Да не каже антрый воровъ
Я его подумавъ.
И вси злыи по смѣху
Яко упиду въ руки
Въ руки врагъ, спаси мене
Въ мотыль мука
Спаси мене, помози
И воено змову
Домъ слава, не стани серце
А смѣхъ твѣ до новни.

43.

Боже наших ушима
 Чуй твое слово,
 И диды наши показуютъ
 Иродавны проведи
 Твои мѣста; и въ рукою
 Завѣрдою своею
 Развѣдывъ ты нуди рукою,
 И покрывъ землию
 Труды воюемъ. и сыну
 Твоего воевалымъ
 Твоимъ мѣст, и въ пономъ
 Въ добру одоумимъ
 Славы Господа!.. и сынамъ!..
 Покрывъ еси землю
 Срежнотого своимъ мѣстомъ
 И воюемъ мѣстомъ
 Развѣдывъ еси въ овецъ мѣстъ
 И широту!.. Богъ мѣстъ
 И Богъ земли. отдавъ еси
 Воемъ прохлѣбъ мѣстъ.
 Покрывъ мѣстъ нашими мѣстъ
 Въ нуду еси мѣстъ
 Покрывъ мѣстъ (при тѣхъ)
 Нуду мѣстъ мѣстъ.
 И нуду еси мѣстъ
 Не мѣстъ воемъ мѣстъ,
 И вѣдъ мѣстъ передъ мѣстъ
 Стѣна мѣстъ передъ мѣстъ

О правды замученъ
 Въ мѣстѣ ушима,
 Не мѣстъ (при тѣхъ) Боже
 И тебе блаженъ
 Доложи мѣстъ, издѣли мѣстъ
 Воемъ мѣстъ
 Богъ мѣстъ ты нуду еси
 Доложи мѣстъ нуду
 Мѣстъ мѣстъ!.. вѣдъ мѣстъ Боже
 Воемъ мѣстъ мѣстъ
 Овъ мѣстъ мѣстъ одоумимъ
 Скорѣи забудимъ!
 Смиримъ мѣстъ дуду мѣстъ
~~И мѣстъ мѣстъ~~
 Мѣстъ мѣстъ въ оводъ!
 Вѣдъ мѣстъ Боже мѣстъ мѣстъ
 Вѣдъ мѣстъ мѣстъ мѣстъ.

53.

Боже еси суды мѣстъ
 Дуду мѣстъ воемъ.
 Мѣстъ воемъ, ^{вуду} мѣстъ
 Дуду мѣстъ мѣстъ.
 Богъ мѣстъ мѣстъ вѣдъ мѣстъ
 Смиримъ мѣстъ,
 Не дуду мѣстъ мѣстъ
 Не дуду мѣстъ мѣстъ.

А боже мыши помирае
мене згинуе,
И мнѣ правдою своею
Верное нѣ знае.
Гомомомъ восподѣви
Серце мое одомонитъ,
И незыблемъ мною поиде
Не зыблемъ мною оконитъ.

52.

Гребущимъ въ серце мое
Шо боже не мене,
Во беззаконіи мерзие
Не творитъ славы.
А боже двинуть нѣ мѣ
Взысканіи боже.
Кому добре-творитъ
Нема ни одного
Кому воны не вытѣ
Дружину; дождитъ
Идѣтъ мнѣ зыблемъ амба
Боже не зыблемъ
Знаю божи, не нею
Де стѣраю и асбуда.

Знаю самъ себѣ божи
мудрости мое.
Атмосъ поше не мѣ
Верне добру домо?
Кому боже не мѣ
розиблемъ нею.
Восстановитъ тебе боже
Двадцать нѣ ве мнѣ
возрадуется изреченъ
И свѣтъ и яровъ.

§ 1.

Менѣ царю судитъ
наредитъ величїи
Ставъ земныи владыкѣ судитъ
Небесныи владыка.
Доломъ буды те стѣ
И кровъ невиную разливаетъ
мнѣ убои? а боже ты мѣ
Судомъ мнѣ не мѣ
Вдовъ убои не мѣ
не судите выроты
И выводитъ мнѣ ты
не воно ты мѣ, зыблемъ
Одѣ зыблемъ не мѣ, не мѣ

Поздравитъ разбитыя тѣлу невоинъ,

И всея воеводы елисей,

И всея писателя земли.

Царю, рабыи одаи поби

Сыны передъ Богомъ,

И вы внидите, вѣтъ и кнѣзь вѣтъ

И вѣтъи раба и божіи.

Вѣтъи аще боже суды земли

И судей мучивы въ

На вѣтъи свѣтъи тѣлои правда

И вѣтъи и слава.

93.

Богъ мой аще вѣтъи

Душии мои знае,

Вѣтъи аще боже тѣлои славу

Гордыи завоевание.

Вознеси надъ землею

Высоко, высоко

Земкыи елисей своего

Силыи воеды оны.

Докъ воеды мучивы

И вѣтъи тѣлои докыи

Ке не правдою. тѣлои мучивы

Вотъи а невоинъ

Закучены... добро твое

Криво ^{но} заточены

Земкыи воеды

Вѣтъи вѣтъи,

И елисей, не зрѣтъ воеды

Тѣлои тѣлои,

Умудри тѣлои не умудри

Дѣлои свѣтъи оны

Дѣлои и елисей вѣтъи знае

И душии мучивы

Дѣлои тѣлои, дѣлои оны

Его вѣтъи слава.

Богъ мой аще вѣтъи

Ке не правдою

Не докыи тѣлои знае

И вѣтъи тѣлои,

Богъ мой аще вѣтъи

Мучивы не оставитъ

Дѣлои тѣлои правдою

Передъи тѣлои.

Дѣлои елисей тѣлои оны мучивы

И дѣлои тѣлои

Дѣлои аще вѣтъи тѣлои

Тѣлои душии ани вѣтъи

Вотъи аще вѣтъи тѣлои

Земкыи тѣлои не свѣтъи.

Дѣлои воеды тѣлои оны

По землею докыи оны.

Ты ридишь мою душу
 И сущи врачуешь,
 И пребудешь твои боды
 И трудъ твои не веешь.
 Вовлети ты душу приведены
 Кровь добру осудитъ.
 Мыши востодъ протестантскихъ
 За отымаи концы суде,
 И воздвиги нить задни нить
 Кровави нить
 Гроу быти нить, и нить слава
 Стане нить въ не славу.

Ты ешь и пережедешь лучше во штык
 Сильнее укусит аммиака
 Брестские добрыне добрыне ^{дальше}
 познать ~~дальше~~
~~Аммиака~~ медомыти неважно

Да по лавро добровольно
 Убьёшь голову неострою
 Не богу да неужели
 Сидишь прощом,
 И живи ти оне та
 Ряды дорогих.

а бо грехи есмь и не прав
 не съблюдохъ заповѣдей твоихъ
 и не оставилъ явилъ еси мѣсто
 доверію твоему, и не возлюбилъ
 доверію твоему землю обитанную
 и землю илюди твои,
 о тебѣ спрашиваю и скажу
 возводъ на гору твою,
 воздвигни мѣ въ домы твои
 въ синаи твою вѣнчанную
 и помяни мнѣ доверію твою
 и доверію твою доверію твоему.

Якъ умиру то поховайте
Меня на мочили
Середъ стѣту широкого
Навкрайнихъ линий,
Модъ лавы широкополы,
И Дмитро, и кручи
Буду видно; буду чуты
Якъ реве ревучійи,
Якъ по мессе зъ Украинны
Усынье море
Кровъъ вѣрожу.... отойди зъ
и лавы и горы
Все покину, и покину
До самого Бога

Молитися, ... а до того

И нежнаго Бога.

Молю вас, паветавляю,

Каждому порви,

И вражю злою кровю

Волю окропите.

И мене въ семьи великій

Из семьи волбній новій

Незабудте поминутъ

Незлымъ тихимъ словомъ.

25
декабря
1845
въ переписи.

ЄРИТЪІКЪ.

| шафарикови |

Ванемань у сундел
Гову добру дати
Дли сундел; махмиса
И похвалу спаста,
И забуду, сирый похвал
Довитру развить.
Немнот похвал разснутт
А во похвал тмие,
Искра огню великого
Тмие негресе
Иде подпалу, иже той местнине
Челу домидале
Злого челу. тмие искра
~~Тмие искра тмие~~

Дитице дождило

Виростити широкому
Май сестрице отам.

Отару милое запалила
Велику аисту. и сирью

Сирью Славену роздимила,
и Лидо, Мило утешила
Усобице мотуго змис.

Полыньи рини крови
Богару. за сирью.

А милое понарише
и сирью роздимила.

Виростила укей дама
Славенскии дити,

и забули уневоли
що воны не свити.

А на дивини понарише
Искри Братства тили
Дотливали дождило

руку твердого та сирью; —

И дождань... прозреть еси
Во потемнѣхъ выбоко,
Окомъ добрымъ аки окомъ серцею
Смильми оуми ономъ.
И заставишь людемъ
Свѣтъ оу правды, воми;...
И славиши снѣго велику
Вотми, и невоми
Зереничи въ до одрого
Зереничи въ трупъ
А не славиши и стѣго еси
Ма велики въ купѣ
Ма роутиши все свѣтъ оу
Зереничи,
И мады о! 'Дво! трупъ востану
И очу роутиши
И брѣти оу брѣти оу обрѣти
И проворити
Снѣго тнѣго мѣго
Маки и вики!
И потѣки въ ода о море
Славиши рѣки!

Слава тобі могомудре
Геду — Раввине!'
Що медавь ты потопути
Із ринель кій пучини
Меніи правди. твоє море
Раввинськеє море!
Зітвого вни буде море,
И потмиве море
Із широкими витримками
И із добримі коринами
Домеви не вомбимі море
Із широкими ермиди.
Слава тобі могомудру
Во вни и вни!
Що збивь єв в одо море
Раввинські рини!

Зривити єв в свої слави,
И мого убогу
Летту — дугу темудру,
Із ро зехи світлого

Великого мужика

Про славного Гусса.

Принимай отца, а и только

Богу помолюсь.

Шобъ усь Славяне стали

Добрими брестами

И сынами соизди оурады

И Еритыками

Отакими якъ Костомарскіи

^{Еритыкъ}
~~Александръ~~ великій!

Миръ мірови подруготъ

И славу вовеки!

22
Ноября
1848
Во Петербургѣ

Комета, своим небрегомъ зижду-
щия, сѣи свѣтъ въ главу чина:
Отъ господи свѣтъ сѣи, и сѣтъ
дивенъ во очесахъ нашихъ.

псаломъ 117.

стихъ 22.

Кругомъ разбѣда и мѣдоу

Народъ замученый мовитъ.

И ма апостолъ елика престомъ

Герменъ водовичи свѣтитъ.

Модского. кровлю ~~тучи~~ туче

И рѣи укаинтъ отъде!

Небесный царю! судъ твои все

И все църетвие твои.

Разбойники могоди

Приведу побороны

Ослики твоего саву

И ому и волю.

Земли твоеи укаинтъ

Ахъ задитъ твои мѣсты.

И нели кому розкувати
Одмостей не отати
За Евангеліє правду
За темнийи люди!
Нема кому! Боже! Боже!
Гитова и меду? !
Ни нестале рець великийи
Небесном кресту.
Розмудуєть тры короны
На сордиі тмагу!
розмудуєть! Благослов
На мисті - и на муріи
Благослов мои Боже
не твердое дурні.

Отцѣ учених, предавши
И верне Луке думаетъ розмудуєть
Оновы дабы!... и дабы
Свѣтѣ дабы покажутъ
Отцѣ розмудуєть. „подарюет...
За мене Бог!... да совершителю!“
И въ вѣрнѣмъ мену. Катлыко
Гитовы малыа добрый еуб.

Во мнѣ господи еристе
Земель поспитого на древи
и вѣдо апостоловъ свѣтъ
Евтрѣ и Павле освѣтѣ
Мы прозрѣлимо еристе
Свѣтого божьего
рабѣ божіи

„Отіи сѣмѣи

Шо водили по уль иже
въ Египту по зѣвтрѣ
Отіи сѣмѣи шо сѣмѣи
по мѣнѣи по отѣнѣи
Дочернѣи передѣи
по кѣнѣи пѣнѣи!

Отѣ сѣмѣи зарѣнѣи
Ема буну кутнѣи
Емеръ свѣтѣ! . . . Боже! Боже
Великѣи сѣмѣи!

Великѣи сѣмѣи. зѣнѣи на мѣнѣи
Одточнѣи одѣ кѣрѣ, у свѣтѣиному рѣнѣ,
Земѣи ~~проидѣи~~ ^{ты кѣрѣи} ~~земѣи~~ ^{ты кѣрѣи}!
Своѣи и покарѣи и добрѣи дѣтѣи?

Заче́м закрыва́ешь на́м до́бры́м,
И во́и́нный ро́знь о́нуба́е
Кей́де́сями́ мило́м мо́ем!...
Бро́зрите́ моды́ де́нь не́стает!'
Ро́здрива́йте ру́ки злы́м те́муду
Бро́зрите́сь те́муду́ буда́те моды́
А не́ по́нимаете́ ма́йбу́ду!'
Ро́збойны́м, Кетты́ в те́муду́
Все́ по́томны́ все́ взы́м
Мо́е и мо́ево́и ма́йбу́ду
И ма́йбу́ду си́мны́м пе́редан
Сво́м до́машне́!... кро́вь, по́мни,
Все́ зма́ ма́йбу́ду, во́и́м, че́м
Де́не́мны́м вы́м беза́мны́м риде́...
И де́не́мны́м риде́ ба́йе́мны́м!'
О́тте́мны́м до́машне́ ма́йбу́ду
Де́не́мны́м ма́йбу́ду... и те́муду
Сво́мны́м по́мни ма́йбу́ду
О́тте́мны́м ма́йбу́ду ма́йбу́ду
У́мны́м ма́йбу́ду; А́тте́мны́м ма́йбу́ду
Все́ ма́йбу́ду, ма́йбу́ду до́м ма́йбу́ду
О́тте́мны́м ма́йбу́ду и ма́йбу́ду

И въ рѣи воды! концы концы.

Угрозѣи всеи грозѣи прежде
Тѣа же ѿ уцѣрѣи, едѣи! едѣи!
И китицы въ чини
модьскои крѣви!..... не мѣи
Великѣи восходѣи простѣи
Судѣи въ великѣи дѣи
Тѣи всеи вои. мѣи же
не дѣи въ дѣи. мѣи.

Мѣи, восходѣи мѣи
Спасѣи тѣи мѣи едѣи
Тѣи Тѣи мѣи за дѣи
Тѣи Тѣи мѣи мѣи
Тѣи Тѣи мѣи мѣи
И мѣи тѣи мѣи-мѣи
И мѣи мѣи. мѣи мѣи!

И Тѣи мѣи мѣи
И Тѣи мѣи мѣи
И Тѣи мѣи, мѣи
И Тѣи мѣи мѣи!

Такая была... а мы все!!!...

Ах здригались плечи
Ах зарились по утру
За Елену еще
Там из орешки летать быды;
Кочевья скитались
Зирило раду. попомни
Одностей не отиты
Грозиты Еса. и в Константи
Виде ворах злыкают!
Там стырились в комосе
И зверю и здоху
Шоко не втыкала суря ттаде
На Славянске поле.

Ах та семья поле прима
Семья поветили,
До Константи; тень, шидан
Мово суря вприме
Сароны, Зирарен, и Дюки
Бисари, Зиробды, минакири
И Зирубидур, / Кобзарь /
И шиданово востро мово садоня.

За Серпуховским амбаром

Дто из Соколенки на ружье
Дто мунду, верхи на оселе
Днево саво мунду! все на охоту
Мово задю у ирию похити.
О чедю! Де твое думи!?
Дубишь по свине похити
Мово Серпуховск вохити
Або велького Атили!

У Серпуховского амбара,
И Цесари, и Вилесови
И мой собор Милославский
Уголов нехит! не дойти
Дружнать во хохоту и хохоту?
"Мово Бож! думи думи моги!"
Еретьи и смерти не боюся!
И докору отымит гниль
И вурву нде не выте амамо!....
И чедю Бусе провожати
Мово дити Бити ка....

Задвонили ~~у Константина~~ у Константина

Рано во у св дзвоні.

Збуралыся кардиданы

Блудны та сурвоны

Мовь бугам во Засуроду

И прылетыва мавка.

И тры пацы, и сэрочка

И выхуны шавы;

Збуралыся мовь пуды

На судь нечестывыя

Брогива Арыста. свары, солма,с,

Эно реве, то вые

Вась та ордэ у тейбори,

Або шны во шнол...

И, вошлы разны зацымло!...

Мовь кедрь середь поля —

Ливанскаго, — у кандама

Ставь Бурь передыны!

И оклоуць нечестывых

Ормины очна.

Запруенысь, побилы

Мовым озиралы

Мухомыи. — "того мене
Чи ти пуго позыли?
Чи двивуи на кайдене??..."
"Мови чаше елилы..."
Зидоного зашити
Звидиць заривилы.
"Емы еритык! ты еритык!"
Емы сієшь расколлы.
Уособица розліваєшь
Свѣтѣишою воли —
Не приймаєшь!... "одно слово!"
Емы богомъ прокладти!
Емы еритык! ты еритык!..."
Ревилы прелесты.
Емы уособык!... "одно слово
Емы велимъ прокладти!..."
Модыливди Еудъ на Елѣты
Емѣи выишовъ зо памяти!..
"Емо боролы! поборомы!..
Мавъ обележылы.

Автодафе! автодафе!..

Бурного заревина.

И крику лишь безостовальны
Червцы, Бурные... все нилы
И пилы Бурны прохлывалы
Аль похи Бурные зачулы.
И свиты на ставы... и дуть молы
Червцы да Бурны. да заворы
Червцы соны да за соры,
И соны да подывыды
Что будут да приведены творить?!.

Задвоены в уи Бурны
И поветы Бурны
На Лондофу у кайдемыды
И нестрепувды...
Перед ^{одеянь} кофтою; ставы на ёму
И молоты die.

„О Господи милосердия

Или за подида въ

Оуимъ моданъ! твоимъ моданъ!

За нр мене судитъ!

За нр мене розникоотъ!

Модан! добри модан!

Молитеси! не повинами

И въ ваим те буде!

Молитеси! моти збир

Бришми въ ована шурна

И пазори рознуети.

Ни зори, ни турни

Не саваотъ. рознуети

Трхоное море

Крови! крови, въ дити ваимъ,

О зоре! о зоре!

Оно де воим! въ дити ваимъ

Или моти очу... ~~моти очу~~!

Уам крови... „намъ! намъ!...“

Крови! крови аочути.

Крови вешон!... и дымо мѣ

Бураседного вкриню.

„Молитесь! молитесь

Босподы помилуй

Броется ты иль бѣ неуживотъ!...„

Тя и нечуты стало!

Моя собачи ^{коро оливо} ~~коро оливо~~ ~~коро оливо~~ ~~коро оливо~~

Криво мѣнцу стали.

Боялы мѣнцу невилу

Бидного ухъ агару

Бна не повисъ на корови

А бѣ на мѣру.

Босенъ ое мѣ, дуа мѣ аутеръ

И по мѣ розвѣдѣ.

И Басилъ на мѣру

Бервоного Билъ

Буроту мѣ: мѣнцу Билъ

и те деи спивали

розій шивели. по турнези

и турнезували

и деи и мити, аи попули.

Малого сибего

зій шивели. вили земля

зъ мидь котири, и з него

Лили в праху. отаи буси

Сибели судили

Занесли. та боного

Слова не стали,

~~Сибели~~ ~~мидь~~

Невидели що вилити

Орел и з гадары

Зили еде и розли

высоку тирау.

Бидуан ии, розестили

Мови ти вороги

Из кровавого твоего света.

Томбы и бароны
розвернулись убудышеско
И едны немелоты
Безнепуготы, ты иконы
Те Деум стивасоты,
всё зробилы... по стиривейте
Оны маде еомового
Старый Ммишка из табарова
Мажува Бунавого.

10
окт. 1845

Р. Марьямская

Шановний друже! Цю книгу не можна читати без глибокого хвилювання і роздумів... Перед тобою автографи славнозвісної рукописної збірки Тараса Григоровича Шевченка «Три літа». Це одна з найбільших реліквій українського народу, найяскравіший документ полум'яної творчості великого поета-революціонера.

До збірки «Три літа» Шевченко переписав свої твори періоду трьох літ: 1843—1845 років, твори, у яких з особливою силою відбився протест проти самодержавно-кріпосницького ладу. Власною рукою поета начертані тут такі його шедеври, як «Сон», «Кавказ», невмирущий «Заповіт» та інші (всього 23 поезії).

Саме за ці революційні твори цар жорстоко розправився з поетом.

Вірші збірки «Три літа» становлять єдиний ідейно-тематичний цикл. Революційна спрямованість більшості творів цієї збірки виключали будь-яку можливість легального їх надрукування в умовах російського самодержавства. Ця збірка розрахована на нелегальне, таємне поширення в рукописних списках.

* * *

Збірка «Три літа» є чистовим зведенням творів Шевченка 1843—1845 років*. Це альбом in folio на 106 аркушів жовтуватого паперу, погано виробленого, в простій картонній темно-зеленій оправі.

Поет любовно оформив збірку. Заголовок альбома, а також заголовки окремих творів виконано в стилі каліграфічного півуставу другої половини XVII ст. На форзаці альбома та на титульній його сторінці є кілька ескізів олівцем. Тут зображено пророка, чабана, якісь карикатури. Серед останніх виразно виділяється шарж: пихатий жандармський офіцер.

* Тут і далі використано коментарі до академічного десяти томного видання творів Т. Г. Шевченка, т. 1, та матеріали збірника «Пам'яті Т. Г. Шевченка», Вид-во АН УРСР, К., 1939.

Аркуші альбома списані з обох боків. На кожній сторінці простим олівцем відкреслено широкі поля. У текстах віршів є незначна кількість авторських виправлень чорнилом і олівцем. Виправлення чорнилом зроблені в процесі переписування, олівцем — слід гадати, дещо пізніше.

Важко точно визначити час написання альбома «Три літа». Перший вірш, яким відкривається збірка («Чигрине, Чигрине»), датований 19 лютого 1844 року. Отже, альбом був початий не раніше цієї дати. Остання дата — 25 грудня 1845 року — стоїть під віршем «Як умру, то поховайте». Незважаючи на те, що в альбомі ще залишилися чисті аркуші, поет переписав твори 1846 року («Лілея», «Русалка») до нового зошита, за характером паперу однотипного з альбомом «Три літа». Все це дає підставу орієнтовно датувати закінчення роботи над переписуванням поезій до альбома «Три літа» початком 1846 року. Подорожуючи по Україні, поет мав його при собі.

Задумано збірку як зібрання творів у хронологічній послідовності їх написання. Ця послідовність у збірці, однак, не завжди дотримана, слід гадати, через відсутність у поета окремих автографів під час вписування віршів у збірку. Порушення хронології, незначна кількість поправок у текстах творів свідчать, що поет до даної збірки переписував уже викінчені вірші і, можливо, через певний час після їх написання*.

У факсимільне видання збірки «Три літа» ми включили й автограф славнозвісної поеми Шевченка «Єретик (Іван Гус)», оскільки вважаємо, що цей твір органічно входить у комплекс даної збірки. Папір і формат рукопису «Єретика» ті самі, що й у збірці «Три літа», час написання очевидно той же: однаковий почерк, спосіб розлінування паперу, також оформлення. Чим же пояснити, що Шевченко не вписав поему «Єретик» в альбом «Три літа»? Можливо, що в потрібний момент автографа цієї поеми не було у Шевченка під рукою. Може, зошит з «Єретиком» входив до складу альбома «Три літа», але потім був відокремлений від нього. В усякому разі і за змістом і за формою рукопис «Єретика» належить до єдиного циклу збірки «Три літа».

Поезії, що входять до збірки «Три літа», були написані Тарасом Григоровичем у різний час і в різних місцях його перебування. Вірш «Розрита могила» складений у жовтні 1843 року в селі Березань, на Київщині. Всі інші твори написані протягом 1844—1845 років; з них на Україні — 11; в Петербурзі — сім, у Москві — один («Чигрине, Чигрине...»).

* Закінчення поеми «Великий льох» (від слів «Копають день...») помилково підшите в іншому місці (стор. 75). Шевченко позначив це місце «зірочкою», щоб під час друкування збірки виправити помилку.

Альбом «Три літа» має трагічну історію. Цілком таємно, зовсім неприступно для людського ока, ця збірка десятиліттями перебувала в сховищах Третього відділу «власної його величності канцелярії», а далі — понад півстоліття — в архіві департаменту поліції. Автограф поеми «Єретик» також потрапив до III відділу, його спіткала доля, аналогічна до збірки «Три літа»*.

Царизм вжив усіх заходів, щоб полум'яне Шевченкове слово не дійшло до народу. Сторінки «бунтівної» збірки були старанно прошиті, пронумеровані, опечатані сургучною печаткою... Після революції 1905 року Шевченкові автографи було передано до чернігівського «Музею українських древностей», але широкого доступу до них не було.

Велика Жовтнева соціалістична революція визволила із залізних лещат царської жандармерії рукописну спадщину великого Кобзаря, зробила її надбанням українського народу і всього прогресивного людства. За постановою Радянського уряду автографи поета-революціонера, в тому числі збірка «Три літа», зберігаються у відділі рукописів Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка Академії наук УРСР.

* * *

Роки 1843—1845 були періодом могутнього піднесення творчості великого українського поета. Саме в цей час він виростає у полум'яного трибуна закріпаченого селянства, непохитного борця проти дворянсько-поміщицького ладу і самодержавства. До голосу поета прислухається вся Росія: вірші його в численних рукописних списках поширюються в різних кінцях царської імперії, їх перекладають іншими мовами, включають у текст революційних прокламацій.

У творах збірки «Три літа» кипить нестримний гнів і обурення поета-борця, пристрасний заклик до повалення царизму і кріпосництва, натхнення мрія про світле майбутнє народу. Це були найяскравіші твори безцензурної, підпільної літератури середини 40-х років XIX ст.

Глибиною революційної думки, вогнем своїх закликів поезії Шевченка справляли потресаюче враження. «Тарас Григорович,— розповідав у своїх спогадах Микола Костомаров,— прочитав мені свої недруковані вірші. Мене обдало жахом... Я побачив, що муза Шевченка роздирає завісу народного життя. І страшно, і солодко, і болюче, і захоплює було заглянути туди! Тарасова муза прорвала підземне

* Під час арешту 1847 р. до III відділу потрапив також зошит (однотипний з альбомом «Три літа» і автографом «Єретика»), в який поет переписав поему «Оси́ка», балади «Русалка» і «Лілея», а також передмову до нового задуманого видання «Кобзаря» 1847 року. У поемі «Оси́ка» та в передмові до нового «Кобзаря» є чимало місць, підкреслених чиновниками III відділу.

склепіння, кілька віків замкнене багатьма замками, запечатане багатьма печатами, засипане землею. Тарасова муза сміливо ввійшла зі своїм негасимим світочем і відкрила за собою шлях і сонячному промінню, і свіжому повітрю, і допитливості людській... Горе сміливцю-поету! він забуває, що він людина; і якщо перший зважується ступити туди, то може впасти...»

Свої поезії із збірки «Три літа» Шевченко читав Костомарову, очевидно, десь на початку 1845 року. «Був чарівний весняний день—пригадував пізніше Костомаров,—ніколи не забуду цього дня. Шевченко приніс в кишені зошит своїх ніде ще не друківаних віршів, читав їх, привів мене в невимовне захоплення і залишив свої твори у мене». В іншому місці Костомаров додав: «Найсильніше враження зробив на мене «Сон», неопублікована, антицензурна поема Шевченка. Я читав і перечитував її усю ніч і був у найбільшому захопленні».

Ще в Петербурзі і в Москві Шевченко був зв'язаний з кращими представниками передової Росії. Вони бачили в особі українського поета видатного і послідовного демократа, який самовіддано служить народові. Повернувшись на Україну, Тарас Григорович одразу став у центрі передової суспільної і художньої мислі. «Я знайшов знаменитого Кобзаря,—писав П. Куліш,—оточеного глибокою шаною від представників місцевої інтелігенції».

Для прогресивної української інтелігенції, для культурних сил народу Шевченко вже в першій половині 40-х років став справжнім володарем дум. «В Шевченкові,—писав П. Куліш,—публіка бачила поетичного діяча народної свободи». Ще яскравіше висловив це М. І. Костомаров, зазначивши, що Шевченко був «не лише живописцем народного побуту, не тільки співцем народного почуття, народних діянь,—він передусім народний вождь, натхненник нового життя, пророк».

Популярність Шевченка в народі швидко зростала. Твори його справляли величезне враження. В листі до Й. Бодянського (1846) Куліш писав: «Про Шевченка розповідають дива-дивні. Він, кажуть, написав поему «Іоанн Гус» і численну кількість віршів, що їх малоросіяни знають вже напам'ять».

За багатьма спогадами, Шевченко, відвідуючи в Києві та інших містах літературні вечори, читав свої твори зі збірки «Три літа»; зокрема є відомості, що поет на одному такому вечорі читав поему «Кавказ», в іншому місці — «І мертвим, і живим...»

Тарас Григорович безпосередньо в народі, серед кріпаків, провадить розмови, читає свої твори. Пригноблений люд тягнеться до нього, уважно прислуховується до його настанов. У спогадах Д. Демича, який працював землеміром у князя Кейкуатова (село Бігачі Городнянського повіту), зазначається: «Хоч Шевченко й недовго перебував у володіннях князя, він викликав до себе щиру повагу двірні й крі-

паків. Одягнений поет був вбого... все майно його містилося у невеличкому старенькому чемоданчику. Але зате ця людина була дуже багата розумом й невичерпною любов'ю до трудящого люду. Кожного вечора, після денних робіт, навколо поета збиралася вся двірська служба княжого фільварку. Шевченко щось читав або розповідав і до того так цікаво, що всі слухали його з величезною увагою... Привітний і охочий до розмови з простими трударями, Тарас Григорович помітно не любив лишатися довго з панами; він уникав княжого палацу, хоч його туди й часто запрошували, тим більше що до князя приїздили сусідні поміщики, які прагнули, як на дивовижу, подивитися на славнозвісного в той час Кобзаря».

На підставі спогадів осіб, які зустрічалися з поетом в середині 40-х років, Ф. Сірко писав: «Шевченко передавав свої думки просто серед народу... Збирав він округ себе цілу громаду людей, розказував їм про українську історичну старовину... як цариця Катерина завела на Україні кріпацтво, як земля українська дісталася в руки її любовникам і байстрюкам. Найбільше доводилося Шевченкові говорити про кріпацтво сучасне, про те, що терпить народ від панів, чиновників, царів...» П. Мартос у своїх спогадах відзначав, що «Шевченко у віршах і на словах — усюди проповідував обурення». Городничий міста Лубни (на Полтавщині) підполковник Андрєєв у своєму «всеподданійшому» доносі Миколі I атестував Шевченка як «відомого підбурювача», який «намагався роздмухати вогонь заколоту і кривавих заворушень, підняти народ супроти законної влади».

З перебуванням поета у Кирилівці й поширенням його творів зв'язували пізніше заворушення селян 1848 року (під час проведення інвентарної реформи). Про ці заворушення доносив під Г. Кошиць, а переляканий звенигородський предводитель дворянства просив київського генерал-губернатора надіслати військо.

У другій половині 40-х років авторитет Шевченка (як поета і громадського діяча) був досить високим і на західноукраїнських землях. Особливо яскраво виявилася суспільно-політична роль поезії Шевченка в часи розгортання революційного руху 1848 р. в Австро-Угорщині.

Є відомості, що вже в 40-х роках деякі Шевченкові твори поширювались в рукописних списках і на селах. Знайомий поета, історик й етнограф М. Маркевич в щоденнику спеціально занотував, що Шевченкові поезії «стали улюбленим читанням» українських селян на Правобережжі. Варфоломій Шевченко пригадує, що в 1845 році сам Тарас Григорович читав поему «Кавказ», від якої у слухачів волосся «піднялося дибом», а Варфоломій почав був умовляти поета, щоб той не дуже «забирався у хмари».

Чиновники, пани тремтіли від жаху, коли їм доводилося слухати поезії Шевченка. В. І. Аскоченський розповідає: «Він (Шевченко.—

Є. Ш.) заходився читати вірші, які наробили йому потім багато біди та лиха.— Ех, Тарасе,— говорив я,— та ну-бо, покинь! Їй же богу, не доведуть тебе до добра оці погані вірші! — А що ж мені зроблять?— Москалем (солдатом.— Є. Ш.) тебе зроблять.— Нехай,— відповів він, одчайдушно махнувши рукою.— Слухайте ж ще кращу! — І знов зачитав. Мені ставало ніяково. Я поглядав на сусідні двері, побоюючись, щоб хто не підслухав нашої занадто інтимної розмови. Вийшовши на хвилинку з кабінету, де все це відбувалося, я звелів моєму слугі зайти до мене через деякий час і доповісти, що, мовляв, кличе мене до себе (губернатор.— Є. Ш.)... Гості залишили мене». Вражає оця сміливість поета, його відвертість і нестриманість в оцінці сучасного йому суспільно-політичного життя. Студент Ю. Андрузький пізніше на слідстві показував, що Шевченко «всіх монархістів називав підлотою».

Твори Шевченка ставали важливим знаряддям виховання революційної свідомості мас. Є. Ганненко пригадував: «Тодішня південноруська молодь зачувала напам'ять вірші Шевченка, які розходились по Південній Росії в багатьох зошитах, з задоволенням переписуваних». М. Шигарін пригадує, що в 40-х роках «вірші Шевченка читалися в багатьох гуртках з найщирішим захопленням. Дехто тоді вчився українській мові тільки для того, щоб мати можливість читати і розуміти Шевченка».

Твори Шевченка, які увійшли в збірку «Три літа», мали величезне значення для формування першої на Україні таємної політичної організації — Кирило-Мефодіївського братства. Ліве, найбільш прогресивне крило цієї підпільної організації розглядало твори Шевченка («І мертвим, і живим...», «Єретик», «Як умру, то поховайте», «Холодний Яр» та інші) як високий взірець, на який воно значною мірою орієнтувалося. Разом з тим провідна, права частина братства з острахом дивилася на «нечуваний радикалізм», проголошуваний Шевченком, і якомога від нього відхрещувалася.

Тарас Григорович, зі свого боку, рішуче підтримуючи антицаристські та антикріпосницькі тенденції в програмі братства, з гнівом і огидою осуджував ліберально-консервативні засади П. Куліша та його однодумців, вказував на мерзенність будь-яких поступок царизмові та кріпосникам.

М. І. Костомаров пізніше у автобіографічних записках пригадував: «Коли я повідомив Шевченка про існування гуртка (тобто Кирило-Мефодіївського братства), він одразу ж виявив готовність пристати до нього, але поставився до його ідей з великим запалом і крайньою нетерпимістю, що було причиною багатьох суперечок між мною і Шевченком». Студент Ю. Андрузький на допиті зазначав, що «Шевченко был неумеренным представителем малороссийской партии в Славянском обществе».

Про значний вплив Шевченка на студентську молодь, яка увійшла до складу таємного товариства, чимало розповідається в спогадах учасників. Студент Ю. Андрузький, член Кирило-Мефодіївського братства, тоді ж, в 40-роках, так висловив високий пієтет молоді до Шевченка:

Скажи мені, батьку,	Дивимось, і серцю
Що діється з нами —	Віриться в судьбину.
Як на тебе глянем,	І нам дасться доля,
Мов не тії станем.	Навіда Вкраїну!
Ясними очима	

З не меншим захопленням характеризував благородну патріотичну діяльність Шевченка в 40-х роках інший учасник Кирило-Мефодіївського братства, студент О. Навроцький:

А ти ж, рідний тату,
Піднімав нас всіх угору,
Привертав до хати,
Єднав слов'ян всіх до купи
У сім'ю велику.

Найбільш радикальні петрашевці в своїй пропаганді використовували пройняті революційною пристрастю художні образи Шевченка, зокрема таких його нелегальних творів, як «Сон» і «Кавказ». Літературна діяльність українського поета ставала важливим чинником визвольної боротьби і українського і російського народів. О. І. Герцен наголошував на тому, що Шевченко був не тільки великий поет, а й «політичний діяч, борець за свободу».

* * *

Відзначаючи революційну літературно-громадську діяльність Шевченка в 40-х роках, не можна обмежувати її лише рамками Кирило-Мефодіївського братства. І поза межами цього гуртка провадилась у той час на Україні підпільна антиурядова діяльність, зокрема в колах передової студентської молоді Києва, Харкова, Чернігова, — де авторитет Шевченка був високий. Характеризуючи громадсько-політичні настрої молоді української інтелігенції в середині 40-х років, П. Куліш писав П. Плетньову в Петербург: «В здешней молодежи, окончившей университет, я нашел страшное волнение умов и готовность на самые эфемерные затеи».

Не можна також обмежувати діяльність і вплив Шевченка лише колами української молоді. Немає сумніву, що революційні зв'язки поета з передовою інтелігенцією Петербурга і Москви не припинялися і після того, як він повернувся на Україну.

Своїм значенням твори Шевченка вже тоді вийшли за межі України. О. Чужбинський, відвідавши в середині 40-х років Кавказ, пере-

конався в тому, що й там поширені твори українського поета. Відомо, що Шевченко через Миколу Савича передав у Париж Адаму Міцкевичу автограф поеми «Кавказ». М. Драгоманов пізніше писав, що передові громадські кола у 40-х роках «мали свою програму не тільки у знаменитому листі Белінського до Гоголя, але й у думках Шевченка».

Своїми творами Шевченко закликав народ, кращі його сили, на боротьбу проти царизму і кріпосництва, за соціальне і національне визволення. Єдиний шлях цього визволення поет бачив у революції, у насильственому поваленні самодержавства. І ці заклики Шевченка знаходили відгук і в Росії і на Україні.

Про величезний суспільно-політичний резонанс літературної діяльності Шевченка в 40-х роках є чимало яскравих свідчень. Так, М. Момбеллі, активний петрашевець, знайомий українського поета, в щоденнику (після арешту Шевченка) записав: «Малороссияне же, более знакомые с условиями местности, даже сильно не одобряющие поступка Шевченка уже потому, что он не удался, признают его план совсем не так нелепым, как это может казаться с первого взгляда... Сыны Малороссии говорят, что стоит только расшевелить... так уж трудно будет успокоить их, пока не доберутся до своего, не исполнят, что затеяли. С восстанием же Малороссии зашевелился бы и Дон, давно уже недовольный мерами правительства. Поляки тоже воспользовались бы случаем. Следовательно, весь Юг и Запад России взялись бы за оружие».

Це, безперечно, тільки окремі натяки, які все ж підіймають завісу над дуже важливою стороною діяльності Шевченка у 40-х роках — його підпільною роботою і розкривають значення його творчості як фактора, що сприяв формуванню визвольного руху на Україні. Агент III відділу І. Ліпранді у своїй «Записці», оцінюючи протигуртову діяльність гуртків Петрашевського, спеціально відзначав наявність на Україні революційного підпілля і велику роль у ньому Шевченка. Ліпранді вказував, що в колах петрашевців «было рассуждаемо о частных особых мерах: как действовать на Кавказе, в Сибири, в Остзейских губерниях, в Финляндии, в Польше, в Малороссии, где умы предполагались находящимися уже в брожении от семян, брошенных сочинениями Шевченко».

М. В. Буташевичу-Петрашевському на допиті в III відділі було інкриміноване таке характерне звинувачення: «Антонелли показал, что вы, рассказывая ему об открытии бывшего в Киевском университете заговора, в котором был замешан некто Шевченко, сказали, что, несмотря на неуспех этого предприятия, оно все-таки пустило корни в Малороссии, чему много способствовали сочинения Шевченко, которые разошлись во множестве и были причиною сильного волнения умов, так что и теперь Малороссия находится в брожении».

5 квітня 1847 року Тарас Шевченко був заарештований на правому березі Дніпра, біля Києва. Біограф поета О. Кониський зазначає, що на Шевченка тут чекав сам київський губернатор Фундуклей в супроводі численної зграї жандармів і поліцаїв.

В терміновому повідомленні губернатора III відділу від 6 квітня 1847 року було сказано: «Художник Шевченко при возвращении из Черниговской губернии был задержан вчерашнего числа у въезда в город Киев». Серед речей, відібраних жандармами у поета, були «рукописная книга с малороссийскими собственными его сочинения стихами, из коих многие возмутительного и преступного содержания», «книга писанных стихов под заглавием «Три літа», «связка стихов, писем и разных бумаг», «маленький альбом со стихами и рисунками».

Одразу ж київський жандармський полковник Белоусов доповідав по інстанції про те, що в Шевченка знайдена «тетрадь, самим им написанная, с возмутительными стихами. В стихах под названием «Сон» дерзко описывается высочайшая его императорского величества особа и государыня императрица».

Розповідають, що коли 5 квітня Шевченко, в оточенні жандармів, перепливав на паромі Дніпро, прямуючи до Києва, один із його знайомих пошепки запропонував поетові кинути його чемодан (де знаходилася рукописна збірка «Три літа») у Дніпрові хвилі. Але Шевченко відкинув цю пропозицію: «Не треба, нехай забирають!» Отож, навіть йдучи в руки жандармів, поет не міг припустити, щоб плід його напруженої, самовідданої праці, його полум'яні заклики до народу були знищені. Поет вірив, що його твори стануть-таки зброєю народу, що прийде час, коли ці твори візьме народ.

6 квітня заарештованого Тараса Шевченка в супроводі квартального наглядача, під вартою жандармів відправили поштовим трактом до Петербурга, в III відділ власної «його величності канцелярії», тобто в найсуворішу царську катівню.

У Броварах Шевченко зустрівся з матір'ю й нареченою Костомарова, які також їхали до Петербурга слідом за арештованим Костомаровим. А. Л. Крагельська (згодом дружина Костомарова) пригадувала: «...По его «Кобзарю» я была уже с ним знакома. Николай Иванович не раз читал мне наизусть поэтические произведения Тараса, но в лицо я его не знала и здесь увидела в первый и последний раз в жизни... Тарас подошел к нашему экипажу и со слезой, блеснувшей в его серых глазах, надломленным голосом проговорил: «Оце ж бідна Миколина мати, а це, мабуть, його молодесенька дружинонька. Ой, лихо, лихо тяжке, горенько матерям і дівчині!..» Тарас успел только сказать нам, что лично о себе он не горюет, потому что он одинок,

бобыль», а «Миколи мені жаль, бо в його є мати й дружинонька і він нічим не винен, хіба тим, що зі мною побратався. Прости ж мене, матінко, і не кляни!» Он ... сел с жандармами в телегу, тройка курьерских лошадей подхватила с места вскачь, ямщик лихо засвистел — и недолго нам пришлось видеть повозку с неуклюжей фигурой Тараса, поднявшего высоко над своей головой шапку и махнувшего ею в знак прощания с нами».

17 квітня жандарми доставили Шевченка у Петербург, у III відділ. Чиновник III відділу М. Попов видав розписку: «Дана сия квартальному надзирателю Киевской полиции Гришкову в том, что доставленный им в сопровождении жандарма из Киева художник Шевченко с его бумагами и вещами принят в исправности в III-м отделении собственной е. и. в. канцелярии».

Чиновники III відділу пильно вивчали рукописи Шевченка, особливо його збірку «Три літа», і подали шефові жандармів графу Орлову, а той — цареві, ряд довідок і висновків. Слідча справа Шевченка містить в собі численні жандармські переклади і просторі перекази (канцелярською мовою) творів Шевченка. Сторінки автографів рясніють чиновницькими підкресленнями, позначками «нотабене».

Царські посіпаки з обуренням відзначали, що твори Шевченка «исполнены противозаконных и возмутительных мыслей». Збірка «Три літа», за характеристикою жандармів, містить в собі «самые дерзкие стихи против государя императора и августейшего семейства». Ось як, наприклад, відзначав жандармський цензор сутність твору «Сон»: «В стихотворении «Сон» Шевченко представляет себя заснувшим и перенесенным сначала в Сибирь, потом в Москву и наконец в С.-Петербург. В Сибири он видит преступников в рудниках и цепях, гибнущих под ударами наказаний; в Москве описывает изнурение войск на параде, а в С.-Петербурге — собрание во дворце. Нигде клеветы его столько не дерзки и не наглы, как при описании Дворцового собрания. В этом собрании, по его словам, ждали государя императора с трепетом, и когда он вышел, «ось і сам високий, сердитий виступає», все вельможи, молча, окружили его; разговор шел об отечестве, петлицах и последних маневрах: каждый старался стать поближе к императору, чтобы удостоиться получить от него пощечину или полпощечины. Государь подошел к самому старшему, ткнул его в лицо; вельможа со своей стороны ткнул следующего за ним, этот следующего, и таким образом толчок сверху обошел всех от первого до стоящего у дверей, а в собрании раздалось: ура, ура, ура! В другом месте козаки у него выражаются: «О царю поганий, царю проклятий, лукавий, аспиде неситий!» Шевченко прибегает ко всем едким и пасквильным выражениям, где только касается государя императора... В конце «Сна» он представляет себя перед памятником, воздвигнутым

Петру I-му Катериною II, и изливает желчь свою как на того, так и на другую, говоря, что Петр I подавил свободу Малороссии, а Екатерина II довершила начатое им».

Жандармські кати особливо пильно відкреслюють на полях автографа і в самому тексті «Сну» ті місця, де Шевченко таврує кріпосницький гніт («З шкурою знімають, бо нічим обути княжат недорослих...» і далі), а також де поет бичує царизм («Чи довго ще на сім світі катам панувати??», або: «Веселися, лютий кате, проклятий! проклятий!»; «Кати! кати! людоді! Наїлись обоє, накралися»). Всі абзаци, де Шевченко висміює Миколу I і царицю, жандарми всіляко позначають, підкреслюють, вбачаючи в цьому нечуваний злочин.

В зізнанні провокатора Петрова, який видав жандармам учасників Кирило-Мефодіївського братства, щодо творчості Шевченка зазначалося: «Содержание я мог запомнить только двух стихотворений: «Сон», «Послание к родичам»; в первом стихотворении Шевченко представляет себя заснувшим, и во сне сова переносит его в Сибирь, где он встречается с Рылеевым и другими заговорщиками 1825 года и рассказывает им о состоянии России, а потом сам слушает их жалобы на совершаемые с ними мучения; далее сова переносит его в Петербург и оставляет во дворце государя-императора, где он в самых резких словах изливает свою ненависть на царскую фамилию. Во втором стихотворении он старается возбудить малороссию к восстанию».

На допитах у III відділі чиновників найбільше цікавила антиурядова діяльність Шевченка. Йому поставили запитання: «С какой целью вы сочиняли стихи, могущие возмущать умы малороссию против нашего правительства, читали эти стихи и разные пасквили в обществах друзей ваших и давали им списывать оные. Не сочиняли ли вы эти стихи для распространения идей тайного общества и не надеялись ли вы приготовить этим восстание Малороссии?»

Шевченко відповів на це запитання з гідністю й самоповагою: «Малороссиянам нравились мои стихи, и я сочинял и читал им без всякой цели; списывать не давал, а был неосторожен, что не прятал».

Чиновників III відділу така відповідь не задовольнила, й вони поставили поетові таке запитання: «Какими случаями доведены вы были до такой наглости, что писали самые дерзкие стихи против государя-императора, и до такой неблагодарности, что сверх великости священной особы монарха, забыли в нем и в августейшем семействе его лично ваших благодетелей, столь нежно поступивших при покупке вас из крепостного состояния?»

На це запитання Шевченко відповів, не кривлячи душею: «Будучи еще в Петербурге, я слышал везде дерзости и порицания на государя и правительство. Возвратясь в Малороссию, я услышал еще более и хуже между молодыми и между степенными людьми; я увидел

нищету и ужасное угнетение крестьян помещиками, посессорами и экономами-пляхтичами, и все это делалось и делается именем государя и правительства...»*

Пізніше, на засланні, навіть у снах ввижалися поету допити в III відділі. У щоденнику він записав: «Будто бы Дубельт с своими помощниками (Попов и Дестрем) в своем уютном кабинете перед пылающим камином меня тщетно навращал на путь истинный, грозил пыткой, и в заключение плюнул и назвал меня извергом рода человеческого».

Перед високими жандармськими «чинами», перед царськими сатрапами стояв поет-революціонер, мужній і непохитний, який не принижував себе перед катами, не схиляв перед ними голови. «На протязі всього періоду слідства,—пригадував пізніше М. Костомаров,—Тарас Григорович лишався незмінно бадьорим, був зовні цілком спокійним і навіть бадьорим». В іншому місці Костомаров пригадував: «Коли одного разу нас розводили по казематах, Шевченко, прощаючись зі мною, сказав: «Не журись, Миколо, ще будемо колись укупі добре жити...»

Твердість, незламність Шевченка, виявлені ним під час слідства, яскраво позначилися і в його віршах, написаних у казематі III відділу (17 квітня — 30 травня 1847 р.). Вже з першого дня ув'язнення поет почав писати, виступаючи і в цих, казематних віршах таким же непохитним борцем-патріотом, відданим народові.

Серед справ усіх «братчиків» було виділено справу Шевченка. Про нього сказано в окремому розділі — «Лица, виновные в преступлениях, отдельных от Украйно-Славянского общества»: «Шевченко... сочинял стихи на малороссийском языке самого возмутительного содержания. В них он то выражал плач о мнимом порабощении и бедствиях Украины, то возглашал о славе... и прежней вольницы казачества, то с невероятной дерзостью изливал клеветы и желчь на особ императорского дома... Сверх того, что все запрещенное увлекает молодость и людей с слабым характером, Шевченко приобрел между друзьями своими славу знаменитого малороссийского писателя, а потому стихи его вдвойне вредны и опасны... По возмутительному духу и дерзости, выходящей из всяких пределов, он должен быть признаваем одним из самых важных преступников».

Далі в розділі «Решение дела» йшов, власне, вирок: «Художника Шевченко, за сочинение возмутительных и в высшей степени дерзких стихотворений, как одаренного крепким телосложением, определить

* Не відомо, як відповів Шевченко на другу частину запитання. Очевидно, не міг він тут сказати, що легенда про викуп його за рахунок царської родини є вигадкою. Пізніше у щоденнику поет цілком спростував цю вигадку.

рядовым в Оренбургский отдельный корпус, с правом выслуги, поручив начальству иметь строжайшее наблюдение, дабы от него ни под каким видом не могло выходить возмутительных и пасквильных сочинений».

Цар Микола I у цілому щодо Кирило-Мефодіївського братства затвердив вирок, але щодо Шевченка додав: «Под строжайший надзор и с запрещением писать и рисовать». Це був жорстокий вирок оскаженілого від люті ката.

30 травня 1847 року було оголошено Шевченкові (як і іншим учасникам Кирило-Мефодіївського братства) «височайший» вирок. Найбільша кара припала великому поетові. Але й тоді він лишався незламним. М. Костомаров, перебуваючи у казематі, бачив крізь загразоване вікно, як поета з дуже зарослою бородою посадили у візок разом із жандармами. Шевченко також подивився на вікна, де сиділи інші ув'язнені. «Він посміхнувся, прощаючись з друзями,— пригадував пізніше Костомаров.— Я заплакав, дивлячись на нього, а він не переставав посміхатися, зняв капелюха, сідаючи у візок, а лице його було таке ж спокійне, тверде».

Ув'язнення і заслання Шевченка було найтяжчим ударом, якого будь-коли зазнала українська демократична культура. Це була поразка для визвольного руху, для революційно-демократичного табору всієї Росії, всієї Слов'янщини.

Почалися жорстокі переслідування, що перейшли у справжній терор по відношенню до культури українського народу. «Після Київської справи,— писав М. І. Костомаров до редакції «Колокола»,— цензура і шпигунство почали скажено лютувати...» Розгул реакції і дискримінація українців набули нечуваних розмірів. М. Д. Білозерський пізніше пригадував: «Тоді, в зв'язку з катастрофою 1847 року і обшуками, всі в провінції перебували під таким страхом і трепетом, що і думати не сміли про переписку з Шевченком. Тоді-то загинула безліч листів, книг з написами, рукописів і дорогоцінного історичного та етнографічного матеріалу, спаленого або закопаного в землю».

Звістка про розправу над Кирило-Мефодіївськими братчиками, зокрема над Шевченком, була сприйнята в прогресивних колах Європи із сумом і співчуттям до покараних. Так, паризька газета «Журналь де деба», а також часопис «Демокрасі пасіфік» повідомили влітку 1847 року про тяжку долю Тараса Шевченка.

* * *

Йшли десятиліття. Полум'яні твори великого Кобзаря, його вогненна збірка «Три літа» знаходились за ґратами, в жандармських архівах. Але рукописні списки з цих творів продовжували поширюватися в народі, підіймали його на боротьбу. Ще за життя поета, в 1859 році

за кордоном вийшла збірка «Сочинения Пушкина и Шевченки», в якій було вміщено кращі твори поета із циклу «Три літа»*. Від одного покоління революційних бійців до другого переходили вогнисті твори Шевченка; вони діяли як могутня зброя в боротьбі за визволення народу.

Поезії Шевченка 40-х років, зокрема вміщені в збірці «Три літа», були важливим агітаційним знаряддям, що виховувало і гартувало революційне підпілля. «...Слово теж є діло,— писав В. І. Ленін,— це положення безспірне для застосування до історії *взагалі* або до тих епох історії, коли відкритого політичного виступу мас немає...»** Таким всенародним революційним ділом і була творчість великого українського поета.

Поезії Шевченка (із збірки «Три літа») використовували видатні російські та українські революційні демократи в своїй самовідданій боротьбі проти царизму і кріпосництва. М. Г. Чернишевський, М. О. Добролюбов, О. І. Герцен, закликаючи народ до революційного діяння, посилялися на полум'яні рядки з таких Шевченкових творів, як «Сон», «Кавказ», «І мертвим, і живим...» Ще за життя Шевченка його славнозвісний «Заповіт» переклав російською мовою поет-революціонер М. І. Михайлов.

Карл Маркс, читаючи брошуру М. Драгоманова про переслідування української культури царизмом (1878), підкреслив на полях книжки слова Шевченка (з «Кавказу»): «Од молдаванина до фінна на всіх язиках все мовчить, бо благоденствує». В. І. Ленін, як згадують сучасники, співав на засланні Шевченків «Заповіт». О. М. Горький читав Ленінові на острові Капрі поему «Кавказ», і цей твір викликав найщиріше захоплення вождя світової революції. Пристрасні рядки Шевченкових поезій увійшли органічною частиною в більшовицькі відозви і прокламації.

Кожен рядок Шевченкової збірки «Три літа» пройнятий нестримним гнівом поета до гнобителів, безмежною любов'ю до народу. Читаючи безсмертні манускрипти геніального поета, мимохіть тамуєш подих, серце напружено б'ється. Це священні творчі документи поета, гордість і слава українського народу.

ЄВГЕН ШАВЛІОВСЬКИЙ

* В збірці «Новые стихотворения Пушкина и Шевченки» (Лейпціг, 1859) були вміщені такі твори Шевченка: «Кавказ», «Холодний Яр», «Як умру, то поховайте», «Розрита могила», «За думою дума...», «І мертвим, і живим...» В примітці до «Кавказу» редактор писав: «Следующие стихотворения были нам присланы на малороссийском языке с примечанием, что стихи Шевченки — выражение всеобщих накопивших слез; не он плачет об Украине — она сама плачет его голосом».

** В. І. Л е н і н, Твори, т. 9, стор. 50.

ЗМІСТ

	Арк.
Чигрине, Чигрине	4
Заворожи мені, волхве	6
У неділю не гуляла	7
Гоголю	9
Розрита могила	10
Чого мені тяжко	11зв.
Не завидуй багатому	12
Не женися на багатій	13
Сова	14
Дівичії ночі	21
Наймичка	22
Маленькій Мар'яні	34зв.
Сон	35
Сліпий	50
Кавказ	68
Минають дні, минають ночі	74
Стоїть в селі Суботові	76зв.
І мертвим, і живим, і ненарожденим	78
Великий льох	87
Холодний Яр	99
Три літа	101
Давидові псалми	103
Як умру, то поховайте	106
Єретик	107
Шановний друже!.. <i>Післямова Б. Шаблійовського</i>	

ТАРАС ГРИГОРЬЕВИЧ ШЕВЧЕНКО

ТРИ ГОДА

(На українском языкѣ)

Редактор *М. Л. Мандрика*

Художнє оформлення *М. І. Маруцанця*

Художній редактор *В. М. Тепляков*

Технічний редактор *Є. Н. Розенцвейг*

Коректор *В. О. Булкіна*

Зам. № 5-1027. Вид. № 344. Тираж 25000. Формат паперу $70 \times 90^{1/8}$. Друк. фіз. аркушів 32. Умовн. друк. аркушів 37,44. Обліково-видавн. аркушів 24. Підписано до друку 10.II.1966 р. Папір офсетний № 2. Ціна 1 крб. 80 коп.

Видавництво «Наукова думка», Київ, Репіна, 3.

Друкоофсетна фабрика Комітету по пресі при Раді Міністрів УРСР, Харків, вул. Енгельса, 11

БС-3440
РН-3449